

Överklagande av beslut om licensjakt och begäran om inhibition

Förvaltningsrätten i Stockholm
115 76 Stockholm

Stockholm, 9 januari 2014

Överklagande av Naturvårdsverkets beslut den 19 december 2013 om licensjakt efter 30 vargar i Värmlands, Dalarnas och Örebro län.

Klagande: Svenska Naturskyddsföreningen
Box 4625
116 91 Stockholm

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals slott
170 81 Solna

Svenska Rovdjursföreningen
Masthamnen
116 30 Stockholm

Ombud: Oscar Alarik, jurist
Svenska Naturskyddsföreningen
Box 4625
116 91 Stockholm
Telefon: 08-702 65 00
E-post: oscar.alarik@naturskyddsforeningen.se

Saken: Naturskyddsföreningen, WWF och Rovdjursföreningen överklagar Naturvårdsverkets beslut 2013-12-19 i ärende nr NV-08512-13 om licensjakt efter 30 vargar i Dalarnas, Värmlands och Örebro län. Verket har beslutat att beslutet ska gälla utan hinder av att det överklagas. Föreningarna menar att beslutet strider mot den svenska jaktförordningen och EU:s Art- och habitatdirektiv.

1. Yrkanden

Naturskyddsföreningen, WWF Sverige och Rovdjursföreningen (nedan *föreningarna*) yrkar på att Förvaltningsrätten upphäver Naturvårdsverkets beslut 2013-12-19 i ärende nr NV-08512-13 om licensjakt efter 30 vargar i Dalarnas, Värmlands och Örebro län (bilaga 1).

Föreningarna yrkar på att domstolen beslutar om inhibition av förordnandet om att beslutet ska gälla utan hinder av att det överklagas enligt jaktförordningen 59 § (verkställighetsförordnande). Föreningarna yrkar på att inhibitionsbeslutet utformas så att det gäller fram till dess målet slutligt avgjorts och vunnit laga kraft.

Föreningarna anholder om tid för att komplettera överklagandet till den 30 januari 2014, men anser att föreliggande överklagande är tillräckligt för att utgöra grund för beslut om inhibition.

2. Bakgrund

Eftersom frågan om licensjakt efter varg varit föremål för en längre rättslig konflikt, anser föreningarna det vara nödvändigt med en utförligare redogörelse för bakgrunden till överklagandet. Avsikten är att beskriva det sammanhang som rättsfrågorna uppkommit i.

Föreningarna har för att undvika att betunga akten med alltför många bilagor lagt in förkortade hyperlänkar till dokumentation och underlag i anslutning till källhänvisningar i fotnoter. Dessa kan av skäl bortom föreningarnas kontroll förfalla.

2.1 Vargens ekologiska roll och återkomst

Vargen, *Canis lupus*, är ett rovdjur som är klassificerat som starkt hotat (hotkategori EN, endangered) i den svenska rödlistan av ArtDatabanken vid Sveriges Lantbruksuniversitet (bilaga 2).¹ Arten är fridlyst i svenska Artskyddsförordningen och räknas till de prioriterade arter som omfattas av ett strikt skydd i EU:s Art- och habitatdirektiv. Enligt den senaste inventeringen beräknades vargstammen i Sverige till cirka 300 individer plus hälften av de cirka 50 som lever i revir som delas med Norge (bilaga 3).²

Vargen är en naturlig del av den svenska faunan, enligt uppskattningar av dagens forskare fanns det som mest 4 000-5 000 vargar i landet.³ Fram till början av 1800-talet var arten fortfarande spridd över hela landet utom Gotland och Öland och uppgick till omkring 1 000-2 000 vargar.⁴ Avsaknaden av varg har enligt föreningarnas mening påverkat svensk natur negativt.

¹ ArtDatabanken, *Canis lupus lupus*, varg, SLU 2013. <http://ow.ly/s7UjT>

² Efter föryngringarna under våren 2013 kan vargstammen förväntas ha ökat i antal, men eftersom även dödligheten är stor är det oklart exakt hur stor stammen är idag. Svensson, L; Wabakken, P et al. Varg i Skandinavien och Finland Slutrapport från inventering av varg vintern 2012-2013, Skandulv 2013. <http://ow.ly/sj2gU>

³ Ekman, H, Vargen, den jagade jägaren, Norstedts 2010, sidan 136.

⁴ Aronson, Å. & Sand, H. (2004) Om vargens utveckling i Skandinavien under de senaste 30 åren, i Jansson, G., Seiler, C. & Andréén, H. (red), Vilt och landskap i förändring. <http://ow.ly/sj0QD>

Vargen har en viktig ekologisk roll i naturen som återhållande faktor för framförallt större klövdjur. I Sverige påverkar vargarna numera inte antalet älgar och andra bytesdjur tillnärmelsevis så mycket som den mänskliga jakten, men vargens närvaro ger ändå upphov till ekologiska effekter.⁵ Jämfört med den mänskliga jakten, tar vargarna betydligt större andel bytesdjur i sämre kondition. Vargarnas närvaro kan därmed påverka det naturliga urvalet.⁶ Forskning om vargens återkomst till Yellowstone i USA visar vidare på att vargarna gynnade arter som förr var ovanligare. Detta berodde inte bara på att bytesdjuren minskade i antal, utan också på förändrade betesmönster.⁷ En faktor som inte ska underskattas är slutligen effekterna av att vargen lämnar rester av fällda bytesdjur i naturen. Detta gynnar i Sverige bland annat skogsmård, korp, duvhök, kungsörn och förmodligen även järv, som återkoloniserat skogsområden i Mellansverige inom områden som i stort sett sammanfaller med vargens nya utbredningsområde.⁸ Dessutom gynnar de fetare delarna av lämnade vävnader även en mängd småfåglar under vintern och många insekter sommartid som både föda och bostad, exempelvis skalbaggen dödgrävare.⁹

Vargens ekologiska roll var naturligtvis inte känd på 1800-talet. Då rådde tidvis svåra försörjningsproblem och det var ont om vilt i skogen. I takt med att allt mer hårdhänta jaktmetoder fick genomslag i Sverige i slutet av 1800-talet minskade vargstammen och vid början av 1900-talet hade vargen trängts bort till fjällnära områden.

Användning av gift och avlivning av valpar i lyorna kan ha varit bidragande orsaker till att det gick fort.¹⁰ När vargen fridlystes 1966 fanns det troligen bara enstaka exemplar kvar, och vargen betraktades som funktionellt utrotad. En ensam individ i Norrbottens fjällvärld på 70-talet blev känd under namnet ”den sista vargen”.¹¹

Vändningen kom år 1983, då två vargar vandrade över gränsen från Finland och fick valpar nära Nyskoga i norra Värmland. Det blev starten för artens återkomst till Sverige. Det var emellertid inte förrän 1991 som nästa familjegrupp bildades, denna gång i Gillhov i södra Jämtland. Hanen i vargparet kom österifrån och honan från Nyskogareviret.¹² Att bara tre vargar var ursprunget till stammen är orsaken till att inavelstalen än idag är mycket höga.

⁵ Vargar lever till mer än 95 procent av älg, och en vargflock tar i genomsnitt ungefär 120 (±20) älgar per år. Andren, H; Sand, H et. al. Ekosystemaspekter för älgförvaltning med stora rovdjur, SLU 2011, sidan 23. <http://ow.ly/s7VRk>

⁶ Sand, H; Wikenros, C et.al., Comparing body condition of moose (*Alces alces*) selected by wolves (*Canis lupus*) and human hunters: consequences for the extent of compensatory mortality, *Canadian Journal of Zoology* 2012. <http://ow.ly/s887T>

⁷ Ripple, W; Beschta R, Trophic cascades in Yellowstone: The first 15 years after wolf reintroduction, *Biological Conservation* 145, 2012, sidan 209. <http://ow.ly/s7VVv>

⁸ Andren, H; Sand, H et. al. Ekosystemaspekter för älgförvaltning med stora rovdjur, SLU 2011, sidan 30. Se även Wikenros, C, The Return of the Wolf, Effects on Prey, Competitors and Scavengers, SLU 2011, sidan 34. <http://ow.ly/s7W59>

⁹ Se www.sfu.museum/forensics/eng/pg_media-media_pg_entomologie-entomology

¹⁰ Ekman, H: Vargen, den jagade jägaren, Norstedts 2010, sidan 137-138.

¹¹ ArtDatabankens artefaktblad *Canis lupus lupus*, Varg, 2013 (bilaga 2). <http://ow.ly/s7UjT>

¹² Rovdjuren och deras förvaltning, SOU 2007:89, sidan 148.

Från 1993 började stammen växa till. Stammens tillväxt påverkades kraftigt av den illegala jakten, som uppskattades till cirka 16 procent årligen.¹³ Få nya vargar vandrade in i landet, och av dem var det ännu färre som överlevde fram till dess de kunde bilda revir. Trots att vargstammen blev större, skedde alltså få tillskott av obesläktade vargar som kunde ha förbättrat den genetiska situationen.¹⁴

2.2 Framväxten av regeringens nya vargpolitik

I slutet av 2008 bekräftades det att antalet vargar uppnått det etappmål om 20 föryngringar (cirka 200 vargar) vargar som riksdagen satt upp, trots de dåliga förutsättningarna. Röster hade redan innan målet nåddes höjts för att starta en jakt som inte bara riktades mot vargar som gjort skada (skydds jakt), utan också en jakt som kunde begränsa vargstammen genom jaktkvoter för vanliga jägare (licens jakt).

I utredningen "Rovdjur och deras förvaltning" från december 2007 presenterades en ny svensk modell med licens jakt efter varg för att begränsa stammen till 200 individer.¹⁵ Föreningarna framförde redan vid denna tid synpunkter om att förslaget stred mot EU:s art- och habitatdirektiv bland annat när det gäller direktivets krav på gynnsam bevarandestatus, ett mått på hur livskraftiga populationen av en art är.¹⁶ Utredaren föreslog i enlighet med detta att Sverige borde verka aktivt för att ändra art- och habitatdirektivet i syftet att underlätta jakt.

Trots föreningarnas upprepade kritik föreslog regeringen i maj 2009 att vargstammens tillväxt skulle begränsas till 210 individer genom licens jakt, för att skapa "en större acceptans för vargen i vår fauna".¹⁷ Avsikten var att vargstammens bevarandestatus ändå sammantaget skulle förbättras, genom "kraftfulla åtgärder för förbättrad genetik". Regeringen konstaterade att vargstammen uppvisade tydliga tecken på inavelsdepression. "Vargens genetiska status är så problematisk", uttalade regeringen, att både flyttning av naturligt invandrade vargar och utplantning av vargar av östligt ursprung bör ske. Högst 20 vargar obesläktade vargar skulle därför införas i vargstammen fram till år 2014.

¹³ Det årliga bortfallet genom illegal jakt beräknades till $16,2 \pm 6,7$ procent årligen mellan 1999 och 2006, motsvarande ungefär hälften av all dödlighet. Liberg, O, Sand, H, Wabakken, P & Pedersen, H.C. Dödlighet och illegal jakt i den skandinaviska vargstammen. Viltskadecenter Rapport nr 1-2008. <http://ow.ly/s88un>

¹⁴ År 2008 invandrade två varghannar från Finland och fick valpar. 2013 vandrade ett vargpar in österifrån, och flyttades till Tiveden, där de enligt rapporter fått valpar. Om dessa valpar i sin tur överlever och föryngrar sig, skulle den svenska vargstammen härstamma från 7 individer.

¹⁵ Rovdjuren och deras förvaltning, SOU 2007:89, sidan 43.

¹⁶ Se till exempel Rovdjursföreningens experts avvikande mening i SOU 2007:89; Naturskyddsföreningens remissvar den 11 juni 2008 och WWF Sveriges remissvar den 30 maj 2008. De senare finns bilagda föreningarnas anmälan till EU-kommissionen: <http://ow.ly/s81cc>

¹⁷ Proposition 2008/09:210, sidan 31-34.

2.3 De två licensjakterna 2010 och 2011 och föreningarnas anmälan till EU-kommissionen

Det stod emellertid enligt föreningarnas mening tidigt klart att regeringen ansåg det mer angeläget att snabbt få till stånd en licensjakt på varg än att införliva nya vargar. I samband med att propositionen antogs i riksdagen den 13 oktober 2009 påminde företrädare för regeringspartierna att man nu uppfyllde vallöften, och att man ville ha en vargjakt till vintern.¹⁸

Detta önskemål uppfylldes redan två månader senare, då regeringens Naturvårdsverk beslutade om licensjakt efter 27 vargar med start den 2 januari 2010.¹⁹ Som skäl till jakten angav verket i enlighet med propositionen att öka acceptansen för varg. Juridiskt lutade man sig mot det undantag i EU:s art- och habitatdirektiv artikel 16.1 e) som avser ”insamling och förvaring av vissa exemplar”, något som kan tyckas märkligt, men vilket man ansåg sig finna stöd för i en av de handledningar som givits ut finansierat av EU-kommissionen. Motiveringen kännetecknades – förenklat – av att verket gjorde en serie synnerligen vida tolkningar av uttalanden i handledningen, som redan i sig vilade på en extensiv tolkning av direktivet.²⁰ Dessutom gjorde man enligt föreningarnas mening ett antal felaktiga bedömningar om hur jakten skulle påverka vargstammens utveckling och genetik, och detta på grundval av ett bristfälligt underlag.

I den påföljande jakten fälldes 28 vargar (en varg mer än beslutat), de flesta under loppet av det första dygnet. 18 188 jägare var anmälda till jakten, och jaktlagen uppskattade att ungefär hälften deltog, även om inga säkra uppgifter finns. Detta faktum tillsammans med att jakten fick ske utan uppsyn inom cirka en femtedel av Sveriges yta gjorde det senare svårt att hävda att den skett i enlighet med direktivets krav om ”under strängt kontrollerade förhållanden”. Jakt på 10-15 procent av vargstammen rimmade också illa med kravet på ”enstaka exemplar” och ”selektivt och i begränsad omfattning”.²¹

Eftersom beslutet vid denna tid inte kunde överklagas till svensk domstol av miljöorganisationer, vände sig föreningarna i mars 2010 till EU-kommissionen med ett formellt klagomål om fördragsbrott.²² Föreningarna gjorde gällande att jakten var olaglig, bland annat eftersom den försvårade möjligheterna att nå en gynnsam bevarandestatus och då det funnits andra lämpliga lösningar – två förutsättningar för undantag från förbudet i direktivet. Föreningarna underströk särskilt att det var klart olämpligt att börja med storskalig jakt innan man visste riktigt säkert om det var möjligt att få till stånd 20 nya obesläktade vargar under fem år som riksdagen beslutat

¹⁸ Se riksdagens protokoll 2009/10:18 den 21 oktober 2010, i debatten i kammaren om propositionen inför beslutet, Bengt-Anders Johanssons (M) anförande 4: ”Vi i allianspartierna lovade före valet, och nu levererar vi” och ”Det finns ingen ursäkt för att inte komma igång i vinter”. I samma protokoll förtydligar Claes Västerteg (anförande 17) ”Det är tack vare åtgärderna för att stärka vargstammens genetiska status som tillväxten av den svenska vargstammen inte behöver vara av samma omfattning som hittills”. <http://ow.ly/s89oq>

¹⁹ Naturvårdsverkets beslut 2009-12-17, Dnr 411-7484-09 Nv. <http://ow.ly/s80Gj>

²⁰ Se sid 17 m.m. Naturvårdsverkets beslut 2009-12-17, Dnr 411-7484-09 Nv. <http://ow.ly/s80Gj>

²¹ Art- och habitatdirektivets undantagsregel 16.1 e).

²² WWF Sverige, Naturskyddsföreningen, Svenska Rovdjursföreningen, Anmälan av den svenska licensjakten efter varg, 2010. <http://ow.ly/s81cc>

om. Föreningarna uppmärksammande också Kommissionen på det tak på 210 vargar och begränsningen av utbredningen i norra halvan av Sverige som riksdagsbeslutet 2009 fastställt.

Föreningarnas anmälan ledde till att Kommissionen inledde en skriftväxling med regeringen inom det så kallade EU Pilot-systemet, som nyligen tagits i drift för att lösa konflikter med medlemsländer innan en tvist i EU-domstolen blivit nödvändig. Den svenska regeringen försvarade beslutet om licensjakt, och vidhöll i skriftväxlingen att de kraftfulla åtgärderna för att få in nya, obesläktade vargar skulle genomföras. Man skrev också att något beslut ännu inte tagits om en återupptagen licensjakt.²³ Skriftväxlingen lades tidigt på en teknisk hög nivå, men regeringen hade uppenbara svårigheter att möta Kommissionens invändningar.

Den 7 december 2010 skrev miljökommissionär Janez Potočnik till den dåvarande svenska miljöministern, Andreas Carlgren, och redogjorde för en rad kritiska synpunkter och önskemål om vetenskapliga underlag som kvarstod efter den tidigare skriftväxlingen. Brevet avslutades med en upplysning om att miljökommissionären ansåg sig tvungen att föreslå Kommissionen att öppna ett överträdelseärende om Sverige beslutade om licensjakt efter varg innan Kommissionen mottagit det efterfrågade materialet.²⁴

Kort därefter, den 17 december 2010, fattades emellertid ett nytt beslut om licensjakt omfattande 20 vargar, utan att kommissionärens begäran hörtsammats. Även denna gång var det uttalade syftet att skapa acceptans, men nu preciserat till acceptans för ”kontroversiella bevarandeåtgärder, som flyttning av vargar av östligt ursprung”.²⁵ Den 22 december skickade svenska miljöministern ett svarsbrev till EU:s miljökommissionär där han redogjorde för det nya licensjaksbeslutet, och beklagade att han inte fått brevet förrän den 17 december, ”probably due to the winter conditions in Europe”.²⁶

2.4 EU-kommissionen inleder ett överträdelseärende

Den andra licensjakten på varg resulterade i att EU-kommissionen inledde ett överträdelseärende och beslutade den 27 januari 2011 om en så kallad formell underrättelse till den svenska regeringen.²⁷ I underrättelsen gjorde Kommissionen gällande i stort sett samtliga invändningar föreningarna anfört i anmälan.

Regeringen svarade i mars med ett brev där de tre beståndsdelarna i regeringens vargpolitik betonades som lika viktiga – regionalt ansvar, åtgärder för att stärka genetiken samt jakt under

²³ Miljödepartementet skrivelse till EU-kommissionen den 3 september 2010, ärendenr: M2010/3062/R. Den samlade skriftväxlingen inom EU-pilot, som föregick överträdelseärendet finns samlat här: <http://ow.ly/s83jd>

²⁴ Janez Potočnik, brev till Andreas Carlgren ”Subject: The wolf policy in Sweden”, Brussels, 07.12.2010, Ref. A res (2010) 919017. <http://ow.ly/s83DJ>

²⁵ Naturvårdsverket, beslut om licensjakt efter varg 2011, 2010-12-17, ärendenr: NV-03454-10. <http://ow.ly/sbF9J>

²⁶ Andreas Carlgren, brev till Janez Potočnik, den 22 december 2010, ärendenr: M2010/4931/Na. <http://ow.ly/s83I7>

²⁷ Formell underrättelse, Överträdelse nr 2010/4200, SG-Greffe(2011)D/1532, EU-kommissionen 28 januari 2011, <http://ow.ly/s82EZ>

strikt kontrollerade former.²⁸ Brevet innehöll även en inbjudan till miljökommissionär Janez Potočnik att besöka Sverige och träffa olika intressegrupper, däribland jägare, lantbrukare och miljöorganisationer. I juli samma år besökte företrädare för Kommissionen Sverige och träffade genom miljödepartementets försorg bland annat Jägareförbundet och LRF.²⁹ Någon förfrågan om att delta inkom emellertid inte till någon av föreningarna eller några andra miljöorganisationer, trots regeringens uppgift i inbjudan till Kommissionen.

Regeringen sammanställde ett svar på den formella underrättelsen med inte mindre än 29 bilagor i slutet av mars 2011, som huvudsakligen återupprepade tidigare anförda argument och fakta.³⁰ Nytt var att regeringen menade att licensjakten nu lett till bättre acceptans av vargstammen och att man nu faktiskt genomfört en genetisk förstärkningsåtgärd genom att flytta en nyligen invandrad varg söderut. Det rörde sig om den så kallade Junseletiken som sedan vandrat norröver, återigen flyttats, och slutligen återvänt till renskötselområdet.³¹ Föreningarna gav i maj synpunkter på regeringens skrivelse, och pekade på ett antal missvisande uppgifter och direkta felaktigheter.³² Bland annat visade vi på att de utlovade åtgärderna för genetisk förstärkning trots två genomförda licensjakter inte nått längre än planeringsstadiet, samt att en större enkätundersökning från SOM-institutet vid Göteborgs universitet visat att acceptansen inte förbättrats.³³

Under samma period presenterade regeringens egen rovdjursutredning sitt delbetänkande ”Rovdjurens bevarandestatus”, där utredaren fann att vargen inte uppnått gynnsam bevarandestatus.³⁴ Det avgörande problemet var den höga inavelsgraden, som behövde minskas från 0,3 till 0,1. Det svenska vargbeståndet borde dessutom enligt utredaren ”provisoriskt” ökas till 450 vargar.³⁵ Det innebar dock att utredaren utan någon närmare förklaring frångick den bedömning som en internationell forskarpanel som knutits till utredningen gjorde. Den internationella forskarpane-

²⁸ Brev från Miljöminister Andreas Carlgren till Miljökommissionär Janez Potočnik, 24 mars 2011, ärendenr: M2011/647/R. <http://ow.ly/s8e1n>

²⁹ Arbetarbladet den 6 juni 2011. <http://ow.ly/s8eio>

³⁰ Regeringens skrivelser den 18 februari, 28 mars och 15 april 2011, ärendenr: M2011/647/R. <http://ow.ly/s8fiG>

³¹ Den genetiskt värdefulla så kallade flyttvargen eller Junseletiken, som sedan kom att flyttas ytterligare tre gånger och nu återigen vandrat åter till Junselereviret. Trots att regeringen alltså använt vargflytten som bevis för att man lyckats genomföra genetiska förstärkningsåtgärder, har samma varg sedan varit föremål för inte mindre än två skyddsjaksbeslut från Naturvårdsverket. Enda anledningen till att den alltså lever är att föreningarna överklagat dessa beslut och att Förvaltningsrätten hörsammat våra yrkanden om inhibition. Se avgöranden från Förvaltningsrätten i Stockholm den 20 februari och 28 maj 2013 i mål nr 1321-13 respektive 4691-13.

³² Naturskyddsföreningen, Svenska Rovdjursföreningen, WWF Sverige: Synpunkter på svenska regeringens svar den 28 mars 2011 till EU-kommissionen, 5 maj 2011. <http://ow.ly/s8g5c>

³³ Berg, L & Solevid, M: Fortsatt polarisering i vargfrågan, SOM-institutet, Göteborgs Universitet, 2011, sidan 158-159. <http://ow.ly/s8iqM>

³⁴ Rovdjurens bevarandestatus, delbetänkande av Rovdjursutredningen, SOU 2011:37, sidan 33.

³⁵ SOU 2011:37, sidan 45.

len, under ledning av professor Michael M. Hansen rekommenderade en samlad gränsöverskridande population på 3 000-5 000 vargar, varav Sveriges andel beräknades till 700.³⁶

2.5 EU-kommissionens motiverade yttrande och regeringens svarsåtgärder

Trots besöket och regeringens skrivelser lät Kommissionen inte övertyga sig, utan beslutade i juni 2011 att överlämna ett motiverat yttrande till svenska regeringen, vilket kan betraktas en sista möjlighet för medlemsstaten att vidta rättelse innan Kommissionen drar en medlemsstat inför EU-domstolen.³⁷ Kommissionen gjorde gällande att regeringens vargpolitik bröt mot art- och habitatdirektivets artikel 12 och 16 bland annat genom att:

- Den svenska vargstammen begränsats till ett givet tak om 210 vargar;
- Licensjakten avsett en strikt skyddad art som inte har gynnsam bevarandestatus på grund av populationsdynamik och begränsning av det naturliga utbredningsområdet,
- Det inte är visat att det inte funnits andra lösningar för att uppnå acceptens, samt
- Att flyttningar av varg medgetts för vilka det inte finns några garantier för att de kommer att genomföras, som inte varit förberedda på ett sätt som garanterar ett snabbt genomförande och som i vart fall inte har realiserats än.

Det motiverade yttrandet från Kommissionen ledde till skyndsamma åtgärder från regeringens sida. I augusti 2011 beslutade regeringen om en ändring i jaktförordningen om ett temporärt stopp för licensjakt på varg fram till och med december 2012.³⁸ Regeringen förklarade i sitt svar på det motiverade yttrandet att taket på 210 vargar inte skulle betraktas som giltigt längre, och att en nationell vargkommitté skulle inrättas med representanter från miljöorganisationer och andra organisationer för att göra dem delaktiga i det fortsatta arbetet med bland annat förvaltningsplaner.³⁹ Regeringen angav också att ”under våren 2012 kommer utsättning av djurparksvalpar att äga rum”.⁴⁰

Den 17 augusti 2011 höll emellertid miljöminister Andreas Carlgren och landsbygdsminister Eskil Erlandsson en presskonferens som förmedlade en något annorlunda bild än den som kommunicerats till Kommissionen.⁴¹ ”Detta är frågor som ska avgöras i Sverige nära de berörda, inte i Bryssel”, menade miljöministern (05:33 minuter in i den filmsekvens som lades ut

³⁶ SOU 2011:37, bilaga 3 sidan 111.

³⁷ Motiverat yttrande, Överträdelse nr 2010/4200, SG-Greffe(2011)D/9725, EU-kommissionen 17 juni 2011. <http://ow.ly/s8jSs>

³⁸ Förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905), 16 augusti 2011. <http://ow.ly/s8kAN>

³⁹ Svar på motiverat yttrande, Regeringen, Utrikesdepartementet, 17 augusti 2011. <http://ow.ly/s8lJy>

⁴⁰ Regeringen menade också på att man nu faktiskt flyttat två genetiskt värdefulla vargar, men att man dessvärre sett sig tvungen att fälla den ena i skydds jakt. Den överlevande vargen (Junseletiken) hade, ansåg regeringen, inte vandrat tillbaka norrut. ”Den flytten får därför betraktas som framgångsrik”. Vi vet nu, som anmärkts ovan, att denna varg vandrat tillbaka till renskötselområdet – inte en utan flera gånger.

⁴¹ Presskonferens den 17 augusti 2011. Filmklippet kan laddas ner i sin helhet på följande länk: <http://ow.ly/s8pAc>

på regeringens webbsida). Landsbygdsministern förklarade att regeringen avsåg att ersätta licensjakten med en ny sorts ”skyddsjakt som bedrivs som licensjakt” (08:50). Miljöministern förklarade slutligen i klarspråk att regeringens tillvägagångssätt innebar en ”kringmanöver” och att licensjakten skulle återupptas 2013 (21:20 och 09:20). Webbutskändningen har sparats av föreningarna eftersom den har ett förklaringsvärde för senare beslut från regeringen och dess Naturvårdsverk: <http://ow.ly/s8pAc>

En klarsynt analys över rättsläget vid den här tidpunkten finns sammanfattad i en artikel av Professor Jan Darpö, Juridiska Institutionen vid Uppsala universitet.⁴²

2.6 Rovdjursutredningens slutbetänkande och förvaltningsplanen för varg

Under vintern 2012/13 blev det som regeringen meddelat inte någon licensjakt efter varg. I april 2012 kom slutbetänkandet från Rovdjursutredningen, där man fastslog att vargens bevarandestatus inte var gynnsam och att vargstammen trots invandring av nya vargar lider av höga inavelstal. Ansvariga myndigheter bör fastställa bevarandestatusen, inte regering och riksdag.⁴³ Utredaren menade vidare att nya metoder med ”soft release” av flyttade vargar till hägn borde prövas, liksom upprättande av avtal med markägare om vargetablering. Vad gäller rennäringen bör större ansträngningar göras för att vidta skadeförebyggande åtgärder. Nya förvaltningsplaner som stödjer sig på vetenskapliga analyser och fakta behövs. Utredningen upprepade att man ansåg att 450 vargar behövs för gynnsam bevarandestatus i Sverige⁴⁴, men som sagts tidigare var detta förslag provisoriskt och saknade vetenskaplig förankring.

Under våren 2012 lyckades Naturvårdsverket inte med att åstadkomma de utlovade utsättningarna av vargvalpar. Brist på snö gjorde det svårt att spåra och märka vargtikar, vilket var nödvändigt för att kunna lokalisera lyor till utsättning av valparna.⁴⁵ Några andra förstärkningsåtgärder genomfördes inte heller.

I augusti 2012 redovisade forskaren Per Forslund, institutionen för ekologi vid Sveriges lantbruksuniversitet en serie viktiga slutsatser till Naturvårdsverket. Forsberg jämförde två scenarier om en vargstam på 240 respektive 500 individer i en modell, och fann som väntat att det finns starka kopplingar mellan hur stor stammen är och hur snabbt inaveln förvärras: ”inavelsgraden i populationen ökar mer per generation ju mindre den maximala populationen är”. Särskilt om man misslyckas med den utlovade förstärkningen med 20 vargar blir en större vargstam viktig: ”inavelsökningen kan bromsas avsevärt genom att tillåta en större vargpopulation i en situation då invandring av obesläktade vargar inte förekommer”. Allra bäst av de studerade scenarierna var föga förvånande om 20 nya vargar kombineras med en vargstam på 500 individer (bi-

⁴² Darpö, J, Brussels Advocates Swedish Grey Wolves, On the encounter between species protection according to Union law and the Swedish wolf policy, European Policy Analysis, September 2011. <http://ow.ly/s9j39>

⁴³ Mål för rovdjuren, SOU 2012:22, sidan 84.

⁴⁴ Mål för rovdjuren, SOU 2012:22.

⁴⁵ Information om inställd utsättning av vargvalpar, Naturvårdsverket, Skrivelse 29 mars 2012, Ärendenr: NV-01348-11. <http://ow.ly/s8xln>

laga 4).⁴⁶

Under hösten 2012 kompletterade Naturvårdsverket i enlighet med Rovdjursutredningens betänkande verkets förvaltningsplan för varg, men kom fram till att det skulle räcka med 380 vargar i Sverige för att utvecklingen skulle kunna anses vara gynnsam.⁴⁷ En mycket viktig förutsättning som angavs för att detta antal skulle räcka var en kontinuerlig immigration om minst 7 obesläktade vargar per tioårsperiod till populationen. Det förutsatte dessutom även att man lyckades införliva de högst 20 obesläktade vargar till 2014 som riksdagen beslutat om. Siffrorna presenterades som olika alternativ i en tabell. Det fanns också en lägre siffra på 180 vargar angivet, men Naturvårdsverket fann ”att det inte är rimligt att föreslå att en population av den storleken kan definieras som genetiskt långsiktigt livskraftig”.⁴⁸

Miljöminister Lena Ek uttalade sig emellertid samma dag att hon avsåg att föreslå ett tak på 180 vargar i ett antal tidnings- och etermedier.⁴⁹ Detta skulle enligt minister Ek göras möjligt genom ”hårt arbete med ständig förstärkning av stammen”. I artikeln meddelade ministern att ”[d]et kommer att betyda utsättning av valpar, och ytterligare förstärkningar”.⁵⁰

2.7 Nytt beslut om licensjakt i januari 2013 och prövning i svensk domstol

I oktober 2012 stod det klart att man återigen förberedde för licensjakt, då Naturvårdsverket uppdrog åt Grimsö Forskningsstation att utreda förutsättningarna för en ny licensjakt.⁵¹

EU-kommissionen reagerade i ett brev till miljöminister Lena Ek i december, där Miljökommissionär Janez Potočnik skarpt kritiserade den nyligen kompletterade förvaltningsplanens innehåll och tillkomstsätt och konstaterade att miljöminister Ek lämnat felaktiga uppgifter till honom under en diskussion man haft i samband med ett rådsmöte tidigare samma månad. Miljökommissionären uppmanade regeringen att ta ett beslut om att bibehålla det stopp för licensjakt i jaktförordningen som skulle löpa ut vid årsskiftet.⁵²

Naturvårdsverket reagerade på Kommissionens brev i ett pressmeddelande, där generaldirektör Maria Ågren medgav att verket planerat för en licensjakt, men att hon på grund av Kommissionens ställningstagande inte kunde se att det var troligt att verket kunde besluta om jakt.⁵³

⁴⁶ Forsberg, P; Delredovisning av uppdrag rörande rovdjursförvaltningen (dnr 235-3697-10), SLU, augusti 2012. <http://ow.ly/s8yat>

⁴⁷ Komplettering till förvaltningsplanen för varg, Populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige, Naturvårdsverket 18 oktober 2012, Ärendenr: NV-05385-11. <http://ow.ly/s8uTE>

⁴⁸ Komplettering till förvaltningsplanen för varg, Populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige, Naturvårdsverket 18 oktober 2012, Ärendenr: NV-05385-11, sidan 2. <http://ow.ly/s8uTE>

⁴⁹ Nerikes Allehanda 15 november 2012. <http://ow.ly/s8wqr>

⁵⁰ Svenska Dagbladet, 19 oktober 2012. <http://ow.ly/s8wko>

⁵¹ Bilaga till uppdrag om jakt på varg, Naturvårdsverket 11 oktober 2012, Ärendenr: NV-08353-12. <http://ow.ly/s8yPK>

⁵² Brev från Miljökommissionär Janez Potočnik till Lena Ek, 19 december 2012. Ärendenr: M2012/3449/Nm. <http://ow.ly/s8zB8>

⁵³ Naturvårdsverket pressmeddelande 20 december 2012. <http://ow.ly/s8Ai5>

Miljöminister Lena Ek meddelade i Ekot i Sveriges radio att hon var ”oerhört arg på Kommissionen”.⁵⁴ I tidningen Svensk Jakt uttalade sig landsbygdsminister Eskil Erlandsson om att regeringen inte tänkte tillmötesgå Kommissionens begäran om att frysa möjligheten till licensjakt och att han förväntade sig ett nytt besked från Naturvårdsverket.⁵⁵

Den 30 januari 2013 beslöt följaktligen Naturvårdsverket om en tredje licensjakt efter varg trots kritiken från Kommissionen och generaldirektörens uttalande i december. Denna gång uppgavs till skillnad från de två tidigare licensjaksbesluten inte att syftet med jakten var att förbättra acceptansen för varg, utan att syftet var minska inaveln i stammen. 16 vargar skulle fällas i 8 revir i Värmlands, Dalarnas, Västmanlands och Örebro län.⁵⁶ Jakten skulle inledas redan den 31 januari, men första dagen fick endast spårning ske. Beslutet var förenat med ett förordnande om att det skulle träda ikraft omedelbart oavsett om det överklagades. Verket rubricerade beslutet som ”selektiv och riktad jakt”, men beslutet vilade liksom tidigare år uttryckligen på bestämmelserna om licensjakt i jaktförordningen.

Eftersom det nu stod klart att Kommissionen inte kunde förmå den svenska regeringen att stoppa licensjakten, beslöt föreningarna att överklaga beslutet om licensjakt till Stockholms Förvaltningsrätt. Det var enda möjligheten som återstod för att hindra verkställandet av jaktbeslutet och rädda vargarna. Under 2012 hade det öppnat sig en möjlighet i domstolspraxis att överklaga jaktbeslut, trots att jaktlagstiftningen inte medgav detta.⁵⁷ Den förändrade situationen berodde ytterst på ett avgörande i EU-domstolen känt som den *Slovakiska brunbjörnen*, där EU-domstolen fastställt att medlemsländernas i vissa fall har en långtgående plikt att tolka nationell lagstiftning på ett sådant sätt att miljöorganisationer kan föra talan i mål vid medlemsländernas domstolar.⁵⁸

Föreningarna åstadkom under loppet av ett dygn ett gemensamt överklagande till Förvaltningsrätten i Stockholm den 31 januari 2013, med yrkande om att omedelbart stoppa verkställigheten av jakten (inhibition) medan prövningen pågick.⁵⁹ Som Förvaltningsrätten erinrar sig, beslöt Förvaltningsrätten fredagen den 1 februari att inte medge inhibition. Föreningarna överklagade till Kammarrätten måndagen den 4 februari, som beslutade om inhibition följande onsdag den 6 februari, vilket innebar att den pågående licensjakten avbröts.⁶⁰ Tre vargar hann fällas innan jakten avlystes. Att det inte blev fler kan tillskrivas bristen på bra spårnö i de flesta vargrevir som omfattades av jakten.

⁵⁴ Nytt försök från EU att stoppa vargjakten, Sveriges Radio Ekot, 20 december 2012. <http://ow.ly/s8zX1>

⁵⁵ Regeringen tar strid mot Potočnik, Svensk Jakt, 11 januari 2013. <http://ow.ly/s8zYU>

⁵⁶ Beslut om selektiv och riktad jakt efter varg 2013, Naturvårdsverket, beslut 30 januari 2013, Ärenden: NV-01007-13. <http://ow.ly/s8APa>

⁵⁷ Se Högsta Förvaltningsdomstolens beslut om den genetiskt värdefulla så kallade Kynnavargen den 28 juni 2012 i Mål nr 7943-11.

⁵⁸ EU-domstolens avgörande den 8 mars 2011 i mål nr C-240/09. <http://ow.ly/s8BSB>

⁵⁹ Naturskyddsföreningen, Svenska Rovdjursföreningen och WWF Sverige, Överklagande av beslut om riktad och selektiv jakt efter varg, 31 januari 2013. Mål nr 2428-13. <http://ow.ly/s8CEA>

⁶⁰ Kammarrätten i Stockholm, beslut den 6 februari 2013 i mål nr 746-13. Ärendet överklagades av Naturvårdsverket till Högsta Förvaltningsdomstolen, som inte medgav prövningstillstånd (beslut den 12 februari i mål nr 889-13). Kammarrättens beslut stod alltså fast.

I maj 2013 dömde Förvaltningsrätten i Stockholm till föreningarnas fördel, och fann att beslutet om licensjakt var olagligt på flera punkter.⁶¹ Förvaltningsrätten fann att det funnits andra alternativa lösningar för att stärka vargstammens genetiska status och att urvalet av vargar inte kunde anses uppfylla kravet på selektivitet. Kraven på att jakten ska ske i begränsad omfattning var inte heller uppfylld, eftersom 5,9 - 7,0 procent av vargstammen skulle ha fällts om jakten genomförts fullt ut. Rätten ansåg dock att det inte påvisats några omständigheter som tyder på att vargens ogynnsamma bevarandestatus skulle förvärras om licensjakten hade genomförts. Domstolen ansåg att det saknades vetenskapliga underlag som motbevisade slutsatserna i underlaget till licensjaksbeslutet.⁶²

Under sommaren 2013 framstod det emellertid alltmer klart att det existerar en djup konflikt inom vetenskapssamhället om grunderna för licensjaksbesluten kunde anses vila på en vetenskaplig grund. Professor Nils Ryman och professor Linda Laikre vid populationsgenetiska institutionen vid Stockholms universitet hade redan tidigare under vintern kritiserat licensjakterna i en forskningsartikel (bilaga 5).⁶³ I mars 2013 publicerade docent Guillaume Chapron och professor Petter Kjellander vid SLU ett kritiskt brev i den ansedda vetenskapspublikationen *Science* med starka invändningar om hur vetenskapliga data vantolkats för att rättfärdiga licensjaksbeslutet 2013 (bilaga 6).⁶⁴ Ett ytterligare inlägg publicerades i juni av patologen Jannikke Räikkönen med flera vid Naturhistoriska Riksmuseet, som starkt hävdade det olämpliga i allmän jakt på varg, med tanke på de genetiskt betingade skador de kunnat konstatera i en eskalerande andel hos vargstammen (bilaga 7).⁶⁵

I juni 2012 publicerade de forskare som slutit upp bakom licensjaksbeslutet ett öppet brev till Naturvårdsverket, där man hävdar den ytterst kontroversiella ståndpunkten att den svenska vargen nu har uppnått gynnsam bevarandestatus och att det skulle räcka med 270 vargar i Sverige.⁶⁶ Som källa anges bland annat docent Chaprons demografiska sårbarhetsanalys över vargstammen.⁶⁷ Detta trots att denna sårbarhetsanalys strax efter att den publicerats i juni 2012 vi-

⁶¹ Förvaltningsrätten i Stockholm, dom den 2 maj 2013 i mål nr 2428-13. <http://ow.ly/sd79Y>

⁶² En rättsvetenskaplig beskrivning av förvaltningsrättens dom finns i Epstein, Y & Darpö, J; *The Wild Has No Words: Environmental NGOs Empowered to Speak for Protected Species as Swedish Courts Apply EU and International Environmental Law*, *Journal of European Environmental & Planning Law*, 2013 (sidan 257). <http://ow.ly/sdxDT>

Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet överklagade domen till Kammarrätten, som i början av januari 2014 ännu ej avgjort målet.

⁶³ "Hunting to reduce wolf numbers in Sweden is currently not in line with national and EU policy agreements and will make genetically based FCS criteria less achievable for this species". Laikre, L; Jansson, M; Allendorf, F; Jakobsson, S, Ryman, N: *Hunting Effects on Favourable Conservation Status of Highly Inbred Swedish Wolves*, *Conservation Biology*, 2012. <http://ow.ly/scWIR>

⁶⁴ Chapron, G; Kjellander, P et al., *Misuse of Scientific Data in Wolf Policy*, *Science*, 29 mars 2013. <http://ow.ly/sd07Y>

⁶⁵ Räikkönen, J; Vucetich, J; et al., *What the Inbred Scandinavian Wolf Population Tells Us about the Nature of Conservation*, *PLOS One*, juni 2013. <http://ow.ly/sd26w>

⁶⁶ Liberg, O; Sand, H et al., *Till Naturvårdsverket, Stockholm samt till Miljödepartementet (genom Magnus Bergström) för kännedom*, juni 2013. <http://ow.ly/sd4Ig>

⁶⁷ Chapron, G; Andrén, H et al, *Demographic Viability of the Scandinavian Wolf Population*, *Skandulv*, 30 juni 2012. <http://ow.ly/spKHz>

sade sig vara alltför snävt utformad för en bedömning av vargstammens status, eftersom den inte tog hänsyn till de grundläggande genetiska aspekterna i vargstammen. Av den anledningen beställde Naturvårdsverket ett genetiskt komplement till densamma som gav helt andra resultat.⁶⁸

I augusti 2013 publicerades Vargkommitténs betänkande, ”Åtgärder för samexistens mellan människa och varg”.⁶⁹ Kommittén inrättades som angivits ovan i samband med regeringens åtgärder i augusti 2011 för att undvika att bli dragen inför EU-domstolen av Kommissionen efter det motiverade yttrandet. Inom kommittén hade företrädare för bland annat jägarorganisationerna, LRF, samerna och miljöorganisationerna för första gången diskuterat sig fram till en gemensam åsiktsförklaring om rovdjurspolitik. Åsiktsförklaringen mottogs positivt och ansågs av organisationerna själva som ett första steg mot en samsyn i den djupt konfliktfyllda frågan. Betänkandet innehåller också ställningstaganden om att det var behöriga myndigheters uppgift att bedöma bevarandestatus och sätta detaljerade målnivåer för rovdjurspopulationernas storlek, även om riksdagen kunde ta beslut om ”riktlinjer” för detta.

I åsiktsförklaringen var organisationerna eniga om att bevarandestatusen för rovdjursstammarna ska fastställas på vetenskaplig grund. Enligt föreningarnas bestämda åsikt ligger det i sakens natur ligger att detta måste göras av myndigheter med sådan kompetens.

2.8 Rovdjursproposition 2013 och ingripande från EU-kommissionen

Det fanns således under hösten 2013 vissa förutsättningar för en ny, mindre konfliktfylld vargdebatt. Förhoppningarna om en mindre polariserad politik ointetgjordes emellertid med regeringens proposition ”En hållbar rovdjurspolitik” i september 2013. Propositionen lade på ett tydligt sätt grunden för en ny omfattande licensjakt på varg med bland annat syftet att minska tätheten i populationen. Propositionen innebar också och att riksdagen – inte Naturvårdsverket – beslutade om gynnsam bevarandestatus, tvärs mot uttalandena i bland annat Rovdjursutredningens⁷⁰ och Vargkommitténs betänkande.⁷¹

Ett stort avsteg från tidigare utredningar och förslag var att regeringen också föreslog ett referensvärde för gynnsam bevarandestatus för den svenska vargstammen, 170 - 270 individer.⁷²

⁶⁸ Liberg, O and Sand, H. 2012. Genetic aspects on the viability of the Scandinavian wolf population. Skandulv, 19 oktober 2012. <http://ow.ly/spLiE>

⁶⁹ Åtgärder för samexistens mellan människa och varg, SOU 2013:60.

⁷⁰ Mål för rovdjuren, SOU 2012:22, sidan 84 och 85.

⁷¹ Åtgärder för samexistens mellan människa och varg, SOU 2013:60. Utredaren anser att riksdagen ska besluta om riktlinjer för hur gynnsam bevarandestatus ska fastställas, bland annat att detta ska ske inom ett intervall. Intervallerna ska dock, enligt betänkandet, inte fastställas av riksdagen utan av naturvårdsverket. ”Riksdagen bör därför anmoda Regeringen att uppdra åt Naturvårdsverket att i dialog med Jordbruksverket skyndsamt fatta beslut om intervallerna för gynnsam bevarandestatus” (sidan 11).

⁷² Proposition 2012/13:191, sidan 35. Som framgått ovan ansåg den internationella forskarkommittén som knutits till Rovdjursutredningen (SOU 2011:37) att 700 vargar var gynnsam bevarandestatus (sidan 111). Rovdjursutredningens utredare kom själv fram till 450 individer (sidan 33). ArtDatabanken vid SLU framhöll i ett remissvar till Rovdjursutredningen att vargen borde uppnå ett antal om 1250-2500

Dessutom föreslog regeringen att riksdagen skulle besluta om att vargen i Sverige nu uppnått gynnsam bevarandestatus, trots att stammen långt ifrån uppnått de antal, spridning och genetisk hälsa som tidigare utredningar angivit som nödvändig.⁷³ En följd av detta var att regeringen nu tonade ner behovet av genetiska förstärkningsåtgärder. När propositionen presenterades av miljöminister Lena Ek vid en presskonferens uttalade Ek att någon fortsättning på valputsättningsprojektet inte längre behövdes.⁷⁴

Regeringen föreslog också att förslag om en långtgående fri delegering av beslut om licensjakt på varg från Naturvårdsverket till länsstyrelserna. Det skulle bland annat ha som effekt att miljöorganisationers möjlighet att få till stånd prövning av beslut om licensjakt i domstol skulle avsnöras på grund av stoppregeln i jaktförordningen 58 §, som säger att licensjaksbeslut av länsstyrelse endast får överklagas till Naturvårdsverket och inte vidare.

Under hösten fortgick skriftväxlingen i målet om den stoppade licensjakten i januari 2013 i Kammarrätten, utan att nå ett avgörande. I november skickade ett antal forskare in en inläga till Kammarrätten som uttryckte ett starkt stöd för föreningarnas sak, underskriven av bland andra två professorer och representanter från Göteborgs, Uppsala och Stockholms universitet (bilaga 8).⁷⁵ Forskarna hävdade bland annat att det inte fann något vetenskapligt stöd för att licensjakten skulle kunna främja den skandinaviska vargstammens genetiska status. I december skrev även professor Michael M. Hansen vid Ålborgs universitet en inläga som kritiserade licensjakt efter varg i flera avseenden (bilaga 9). Professor Hansen var ordförande för den internationella panel av forskare som sammankallades av regeringens Rovdjursutredning 2009 (se ovan).⁷⁶

Med anledning av propositionen inledde EU-kommissionen ett nytt ärende inom EU-pilot, med en fråga ställd till svenska miljödepartementet om denna nya ordning var i överensstämmelse med EU-regler om tillgång till rättslig prövning (se länk i fotnoten). Orsaken var att Kommissionen oroade sig för att miljöorganisationerna inte skulle kunna få beslutet om licensjakt prövat av domstol som föregående år, om besluten istället togs av länsstyrelserna. Det innebär att Kommissionen nu handlägger två ärenden om den svenska rovdjurspolitiken samtidigt.⁷⁷

Den 10 december 2013 antog regeringspartierna propositionen stödda av Sverigedemokraterna i riksdagen, efter en debatt i kammaren som visade att tonläget som tillfälligtvis förbättrats i samband med Vargkommitténs lyckade medling, nu förvärrats avsevärt.

individer (betänkandet, sidan 36). Naturvårdsverket kom fram till 380 individer i Komplettering till förvaltningsplanen för varg, Populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige, Naturvårdsverket 18 oktober 2012, Ärendenr: NV-05385-11. <http://ow.ly/s8uTE>

⁷³ En närmare diskussion om vargens bevarandestatus återkommer nedan.

⁷⁴ Miljöminister Lena Ek, presskonferens den 12 september 2013. Se 12:18 minuter in i filmklippet, som finns på denna länk: <http://ow.ly/shA7X>

⁷⁵ ”Vi föreskriver således ingen fortsättning på valputsättningsprojektet när det tar slut kommande vinter. Eller att ett specifikt antal ska sättas ut i landet en viss tid. De åtgärderna har behövts, men behövs inte längre”.

⁷⁶ Lind, E & Lind, J et al., Inläga angående licensjakt på varg 2013-11-25. <http://ow.ly/sjr8C>

⁷⁶ Hansen, M, Brev till Ann Dahlerus, 22 december 2013. <http://ow.ly/sjtZp>

⁷⁷ EU-kommissionen, EU Pilot – begäran om information, Ärende: Tillgång till rättslig prövning gällande jaktbeslut fattade av länsstyrelser i Sverige, december 2013. <http://ow.ly/sdUQ5>

2.9 Beslut om licensjakt 2014

Efter antagandet av propositionen startade en vecka av febril aktivitet i regeringskansliet. Samma dag, den 10 december 2013 skickade Naturvårdsverket ut en förfrågan till tre länsstyrelser, som gavs knappt tre dagar att lämna synpunkter på en eventuell framtida licensjakt.⁷⁸ Den 12 december antog regeringen en lagändring som underlättade delegering av licensjakt till länsstyrelser.⁷⁹ Den 13 december inkom länsstyrelsernas svar på Naturvårdsverkets skrivelse, med förslag till revir för licensjakt.⁸⁰ Den 16 december beslöt Naturvårdsverket att referensvärdet för varg ska vara 270 vargar utan hänvisningar till något underlag utöver propositionen.⁸¹ Den 17 december beslutade Naturvårdsverket om ett tillägg till förvaltningsplanen för varg, som inlemmade den nya inriktningen för varg från propositionen, bland annat att ett syfte med förvaltningen ska vara att minska koncentrationen av varg där populationen är som tätast.⁸² Någon underlagsrapport från forskare inhämtades inte denna gång.

Naturvårdsverkets beslut om licensjakt fattades den 19 december 2013 (bilaga 1). Beslutet avfattades emellertid *inte* i form av ett delegationsbeslut till länsstyrelserna, trots de skyndsamma ändringar som skett i jaktförordningen.⁸³ Naturvårdsverket fattade liksom föregående år själv beslut om licensjakt, vilket gjorde det möjligt för föreningarna att överklaga till domstol. Detta ska enligt företrädare för verket inte bero på EU-kommissionens ingripande i december, utan var en följd av att det detta år var ont om tid för beslutet, samt att delegering förutsätter att det finns regionala miniminivåer för en art, något som ännu inte finns för varg.⁸⁴

Naturvårdsverkets beslut innebar licensjakt efter 30 vargar i 5 revir som närmare skulle fastställas av länsstyrelserna i Dalarnas, Värmlands och Örebro län. Jakten ska inriktas mot hela revir, om möjligt ska hela reviret tömmas. Jakttiden beslutades till den 1 till 15 februari. Liksom tidigare år grundades beslutet på bestämmelserna om licensjakt i jaktförordningen och undantagsregeln i art- och habitatdirektivet 16.1 e), insamling och förvaring av vissa exemplar. Beslutet förenades med ett förordnande om att jakten kunde genomföras även om beslutet överklagades.

⁷⁸ Naturvårdsverket, Samråd om licensjakt efter varg 2014, remiss 2013-12-10, Ärendenr: NV-08512-13. <http://ow.ly/sfDW9>

⁷⁹ Förordning (2013:1097) om ändring av jaktförordningen, beslutad av regeringen den 12 december 2013. <http://ow.ly/sfC1O>

⁸⁰ Länsstyrelsen Värmland, yttrande 2013-12-13, Referens 218-8057-2013; Länsstyrelsen Örebro län, yttrande 2013-12-13, Dnr: 218-7171-2013; Länsstyrelsen Dalarnas län, yttrande 2013-12-13, Dnr: 218-12271-2013. (Samlade i ett dokument på länken <http://ow.ly/sfFe0>).

⁸¹ Naturvårdsverket, Ställningstagande om kompletterande rapportering angående rovdjur, 2013-12-16, Ärendenr: NV-09661-12. <http://ow.ly/sfGc9>

⁸² Naturvårdsverket, beslut om revidering av vargförvaltningsplanen, den 17 december 2013, Ärendenr: NV-07728-13. <http://ow.ly/sfCDy>

⁸³ Naturvårdsverket, beslut om jakt efter varg 2014, den 19 december 2013, Ärendenr: NV-08512-13. <http://ow.ly/sjnAI>

⁸⁴ Muntligt besked från Naturvårdsverket under möte med Nationella Rovdjursrådet den 9 december 2013.

3. Föreningarnas grunder och utvecklande av talan

3.1 Begäran om inhibition

Föreningarna yrkar på inhibition av verkställighetsförordnandet i överklagade beslutet. Naturvårdsverket har förordnat om att beslutet ska verkställas även om det överklagas, genom ett förordnande med stöd av jaktförordningen 59 §.

Vårt viktigaste skäl för inhibition är att de 30 vargar som är föremål för beslutet kommer att hinna fällas i jakt innan målet slutgiltigt avgjorts. Jakten inriktas på 5 av de cirka 35 revir där varg kan förväntas föryngra sig (sidan 3, bilaga 3).⁸⁵

Antalet 30 vargar är en så stor andel av den förhållandevis begränsade svenska vargstammen på cirka 350-400 djur⁸⁶ att denna kan vållas betydande skador, särskilt om jakten råkar sammanfalla med slumpartade händelser och sådana omständigheter som myndigheterna svårtligen kan råda över, som illegal jakt, sjukdomsutbrott, trafikolyckor, tillfälliga nedgångar i reproduktionen och liknande.

Sjukdomsutbrott kan ha ett snabbt förlopp, och en liten population med låg genetisk variation kan drabbas hårt. Ett exempel är utbrottet av parasitsjukdomen skabb (*Sarcoptes*) bland svenska rödrävar under 70- och 80-talet, som decimerade rävstammen med cirka 80 procent trots att stammen var i gott genetiskt skick.⁸⁷ Sjukdomen är mycket smittsam även för varg och ett utbrott skulle i kombination med fullskalig licensjakt allvarligt hota stammens fortbestånd. Under vintern 2012/14 slogs en hel familjegrupp ut av skabb i Lokareviret i Örebro län, ett av de län som omfattas av licensjaktsbeslutet. Förhoppningsvis var detta en isolerad förekomst, men det visar artens känslighet för smittor.⁸⁸

Det är nödvändigt med ett skyndsamt beslut om inhibition. Vid de tidigare licensjakterna efter varg har en stor andel av tilldelningen skjutits kort efter det att jakten inletts. Under licensjakten

⁸⁵ Egentligen 30 revir i Sverige plus fem revir som delas med Norge. Svensson, L; Wabakken, P et al. Varg i Skandinavien och Finland Slutrapport från inventering av varg vintern 2012-2013, Skandulv september 2013, sidan 3. <http://ow.ly/sj2gU>

⁸⁶ Osäkerheterna i populationsuppskattningen är betydande och jakten kommer att pågå mitt i nuvarande inventeringsperiod. I beslutet uppskattar Naturvårdsverket den svenska vargstammen till 350 vargar plus 15-16 procent tillväxt (sidan 13), vilket enligt vår beräkning hamnar på högst 416 vargar. Då räknar verket emellertid in samtliga 50 vargar i de svensk-norska reviren också. Vilken siffra man än väljer, så stämmer inte verkets siffra om att årets jaktbeslut på 30 vargar utgör cirka 7 procent av den nuvarande populationen. En mer korrekt bedömning skulle vara att den svenska stammen (enligt verkets beräkningsmodell minus hälften av vargarna i de svensk-norska reviren) uppgår till 325 vargar + 15-16 procent tillväxt = 377 vargar. Då motsvarar beslutets 30 vargar 8 procent av populationen, det vill säga betydligt större andel än fjolårets beslut.

⁸⁷ Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, informationssida om Rävskabb 2014-01-06. <http://ow.ly/sjTKq>

⁸⁸ Enligt uppgifter på Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och länsstyrelsen i Örebro orsakade ett utbrott av skabb i Lokareviret till att hela familjegruppen slogs ut. Sju (7) vargar i Lokareviret självdog eller sköts under vintern 2012/13. Se Inventering av rovdjur i Örebro län 2012/2013, årsrapport 2013, Länsstyrelsen i Örebro län. <http://ow.ly/sl6ep> Se även Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, Bloggpost av Arne Söderlind 2013-04-15. <http://ow.ly/sjWft>

efter vargar i januari 2010 fälldes 21 de tilldelade 27 vargarna de första två dyggen.⁸⁹ Under jakten i januari 2011 sköts tilldelningen på 6 vargar i Dalarna på två dygn, och större delen av resten av vargarna under den första veckan av jakten.⁹⁰ Under den senaste jakten, i februari 2013, sköts tre vargar under de 2 första dagarna som förflöt innan Kammarrätten beslöt om inhibition.⁹¹ Troligen skulle fler ha skjutits om inte de dåliga snöförhållandena försvårat jakten.

I beslutet motiverar Naturvårdsverket förordnandet med att det skulle vara nödvändigt för att jakten ska kunna genomföras. Beslutet bör fattas när så stor kunskap om möjligt av betydelse för förutsättningarna att jaga finns (sidan 16, bilaga 1). Föreningarna förstår detta som att verket anser att det finns en risk för att till exempel fel vargar kan komma att fällas under jakten, om alltför lång tid åtgår mellan beslutstillfället och verkställandet. Mot detta gör föreningarna gällande att licensjakten som beskattningsmetod typiskt sett innebär större risker för att fel vargar skjuts, jämfört med till exempel om professionella jägare uppdrogs att fälla vargar i revir kort tid efter att DNA-analyser gjorts i dessa. Föreningarna skulle även motsätta sig en jakt även av detta slag, men det bör ändå påpekas att om Naturvårdsverket vinnlade sig om precision i jakten skulle andra metoder än licensjakt användas. Naturvårdsverket var till och med tvungen att avlysa jakten i två revir endast en dag efter fjolårets beslut i januari 2013, efter att det visat sig att det förekom en genetiskt värdefull varg i ett av reviren och ett annat visade sig vara tomt.⁹² Föreningarna anser att det även i år är så att verket gått alltför snabbt fram för att ha skapat förutsättningar för en licensjakt med tillfredsställande underlag, bland annat med tanke på att länsstyrelserna endast fick knappt tre dagar på sig att peka ut lämpliga revir.⁹³

Föreningarna gör gällande att det inte föreligger någon fara för skada eller liknande som motiverar verkställighetsförordnandet. Det är av ovan anförda skäl så att risken för skada på viktiga skyddsobjekt – vargpopulationen – är betydligt större om licensjaksbeslutet verkställs. Det finns därför inte heller något hinder för att meddela inhibition av den anledningen.

Föreningarna anser att bestämmelsen i jaktförordningen 59 § i första hand kan vara motiverat vid okontroversiella beslut om skyddsjakt, där egendom kan komma att förstöras om inte åtgärden genomförs omedelbart – till exempel när det är fråga om så kallade problemrovdjur utan särskilt genetiskt värdefullt ursprung som vid återkommande tillfällen rivit tamdjur, måsfåglar som ger upphov till fara för flygtrafiken, fladdermösskolonier som gör bostadshus obeboeliga och liknande.

I det överklagade ärendet finns ingen sådan skyddsaspekt angiven. Ändå har Naturvårdsverket beslutat att jakten ska gälla även om det överklagas. Föreningarna anser att vargstammens all-

⁸⁹ Naturvårdsverket, Licensjakten efter varg 2010 - genomförande och utfall, sidan 39. <http://ow.ly/sjx2V>

⁹⁰ Naturvårdsverket, Uppföljning av licensjakten efter varg 2011, förhållandena under jakten, sidan 20. <http://ow.ly/sjxiT>

⁹¹ Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA), webbsida med uppföljning av licensjakten 2013. <http://ow.ly/sjqw>

⁹² Naturvårdsverket, Pressmeddelande den 31 januari 2013. <http://ow.ly/skeVz>

⁹³ Naturvårdsverket, Samråd om licensjakt efter varg 2014, remiss 2013-12-10, Ärendenr: NV-08512-13. <http://ow.ly/sfDW9>

varliga belägenhet sedd i ljuset av allmänna förvaltningsrättsliga principer och den EU-rättsliga effektivitetsprincipen talar för att inhibition bör meddelas, vilket utvecklas i det följande.

Enligt 28 § förvaltningsprocesslagen kan en domstol som har att pröva besvär förordna om att det överklagade beslutet, om det annars skulle leda till rättelse omedelbart, tills vidare icke ska gälla.

”Utgångspunkten måste rimligen vara, att överklagandemöjligheten inte får bli helt illusorisk. Beslut, vilkas förverkligande förutsätter åtgärder, som inte kan bringas att återgå om beslutet senare skulle bli upphävt av högre instans, bör normalt inte kunna verkställas förrän laga kraft inträtt. (Se JO 2011/12 s 161 ang. avlivning av en hund.) Är beslutet så kontroversiellt att det finns en realistisk möjlighet att det kan bli upphävt efter ett överklagande, bör man, oavsett vad det gäller, avstå från omedelbar verkställighet.”⁹⁴

Enligt litteraturen krävs för inhibition en relativt hög grad av sannolikhet för att överklagandet kommer att bifallas. Högsta Förvaltningsdomstolen har emellertid uttalat att kraven för inhibition är lägre om det överklagade beslutet är irreversibelt:

”Kraven för inhibition kan dock ställas lägre om det överklagade beslutet är av sådan karaktär att en verkställighet inte kan bringas att återgå vid bifall till besvären”. (...) Inhibition bör sålunda kunna meddelas om utgången i målet framstår som oviss. En förutsättning härför bör dock vara att det inte finns något motstående intresse som talar för att beslutet likväl skall gälla omedelbart, t ex om det skulle föreligga en risk för att någon enskild kunde skadas av verksamheten om denna fick fortsätta i avvaktan på den slutliga prövningen.”⁹⁵

Enligt föreningarnas mening måste det anses högst sannolikt att Naturvårdsverkets licensjaksbeslut kommer att upphävas i den kommande prövningen. Med tanke på att de grunder och omständigheter som Förvaltningsrätten upphävde det föregående beslutet om licensjakt i allt väsentligt även föreligger i detta mål, bör utsikten för en liknande utgång vara betydande. Som föreningarna visar i den fortsatta framställningen finns det mycket starka skäl att tillgodose föreningarnas talan.

Det rör sig dessutom i allra högsta grad om ett irreversibelt beslut som kan väntas leda till fällda vargar inom en kort tidsrymd. Föreningarna anser inte heller att det föreligger några skyddshänsyn som skulle kunna motivera att verkställighetsförordnandets fortbestånd, det finns inget som hindrar Länsstyrelser eller Naturvårdsverk att ta beslut om skydds jakt om sådana situationer skulle uppkomma.

Verkställighetsförordnanden prövades nyligen av Högsta Domstolen i ett mål om skydd av livsmiljöer och arter enligt art- och habitatdirektivet.⁹⁶ Högsta Domstolen uttalade att verkställighetsförordnanden bör ses som ett undantag (se p13) och att det därför får ”läggas på verksamhetsutövaren att påvisa konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följderna av att verksamheten förskjuts framåt i tiden”. Högsta Domstolen angav

⁹⁴ Ragnemalm, H; Förvaltningsprocessrättens grunder 9 upplagan, Jure Förlag 2012, sidan 138.

⁹⁵ RÅ 1990 ref. 82

⁹⁶ Högsta Domstolens avgörande 2012-10-15 i mål T 3158-12.

vidare att ”(d)et måste också krävas att verksamhetsutövarens intresse med viss marginal väger tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande bör föreligga innan tillståndet tas i anspråk”. Vidare ska särskild hänsyn tas till de skador på miljön som kan uppstå om tillståndet omedelbart tas i anspråk och de möjligheter som finns att läka sådana skador om tillståndsbeslutet upphävs eller ändras.

Naturvårdsverkets intresse av omedelbar verkställighet kan enligt föreningarnas mening inte anses väga tyngre än de intressen som talar för att ärendet ska prövas innan verkställighet får ske. Som ovan angetts är riskerna för skada på den känsliga vargpopulationen överhängande om jakten slutförs.

Föreningarna vill vidare peka på att Naturvårdsverket i detta och tidigare beslut om licensjakt efter varg fattat beslutet kort tid innan licensjakten avses att starta. Om jakten är så angelägen att den inte skulle kunna vänta, hade verket kunnat fatta beslutet tidigare under året och på så sätt säkerställt ett lagakraftvunnet beslut i god tid i förväg, alternativt valt en annan metod som tillåter mer kontrollerade former – som jakt med professionella jägare. Nu har verket istället, åtminstone av vad som framgår av underlagen till beslutet, väntat med förberedelser och beslut till de två veckorna efter det att propositionen antogs av riksdagen den 10 december (se ovan avsnitt 2.9 Beslut om licensjakt 2014).

Sveriges åtaganden beträffande tillgången till effektiva rättsmedel när det gäller licensjakt är som påpekats ovan redan föremål för ett EU Pilotärende, som väckts av EU-kommissionen.⁹⁷ Ärendet inleddes med anledning av de ökade befogenheterna att delegera licensjaksbeslut till länsstyrelser i 2013 års proposition och ändringar i jaktförordningen, vilket kan innebära hinder för miljöorganisationer att driva frågan till domstol. EU:s regler om tillgång till effektiva rättsmedel är emellertid också högst relevanta när det gäller möjligheten att få till stånd en prövning i sak av beslut om licensjakt, och innebär därför stöd för att inhibition bör meddelas i målet.

Artikel 47 i Stadgan om grundläggande rättigheter ger var och en rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol. Av artikel 9 i Århuskonventionen, som både Sverige och EU ratificerat, framgår att denna rätt utsträcks även till miljöorganisationer. Detta förhållande fastställdes av EU-domstolens avgörande i mars 2011 om den i målet *Slovakiska Brunbjörnen*, C-240/09 (punkt 48 och 49).⁹⁸

”Såsom framgår av fast rättspraxis får de processuella regler som gäller för den talan som syftar till att säkerställa skyddet för enskildas rättigheter enligt unionsrätten varken vara mindre förmånliga än dem som avser liknande talan som grundar sig på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen).” (...) ”Bestämmelserna i artikel 9.3 i Århuskonventionen kan följaktligen inte, utan att unionsrättens effektiva miljöskydd äventyras, ges en tolkning som innebär att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av unionsrätten.”

⁹⁷ EU-kommissionen, EU Pilot – begäran om information, Ärende: Tillgång till rättslig prövning gällande jaktbeslut fattade av länsstyrelser i Sverige, december 2013. <http://ow.ly/sdUQ5>

⁹⁸ EU-domstolens avgörande den 8 mars 2011 i mål nr C-240/09. <http://ow.ly/s8BSB>

Enligt EU-rätten får inte den nationella tillämpningen medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen). Det framgår av EU-domstolens rättspraxis att en domstol som prövar en tvist som ska avgöras utifrån unionsrätten måste kunna bevilja interimistiska åtgärder. Detta för att säkerställa den fulla verkan av det senare domstolsavgörandet avseende förekomsten av de rättigheter som gjorts gällande på grundval av unionsrätten, se EU-domstolen avgörande i januari 2013 i *Križan* (C-416/10) punkt 107:

”Det framgår vidare av fast rättspraxis att en domstol som prövar en tvist som ska avgöras utifrån unionsrätten måste kunna bevilja interimistiska åtgärder för att säkerställa den fulla verkan av det senare domstolsavgörandet avseende förekomsten av de rättigheter som gjorts gällande på grundval av unionsrätten”.⁹⁹

EU-domstolen klargör i ovanstående avgörande även att bestämmelser om allmänhetens deltagande ska tolkas mot bakgrund av – och med beaktande av – bestämmelserna i Århuskonventionen (punkt 77).

Århuskonventionen stadgar att allmänheten, miljöorganisationer inbegripna, får tillgång till effektiva rättsliga mekanismer så att deras berättigade intressen skyddas och lagen följs. I artikel 9.4 framgår vad gäller rätten till rättslig prövning att ”De förfaranden som avses i punkterna 1–3 skall, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1, erbjuda tillräckliga och effektiva rättsmedel, inbegripet förelägganden där så är lämpligt, och vara objektiva, rättvisa, snabba och inte överkomligt kostsamma”.

I den svenska versionen av konventionen har ”injunctive relief” översatts med ”förelägganden”, vilket inte är korrekt enligt en artikel 2009 av professor Jan Darpö:

”När det gäller de begrepp som konventionen använder – vilka är klart civilprocessuellt präglade – måste de förstås utifrån konventionens syfte och ändamål. Så ska det bl.a. vara möjligt för den berörda allmänheten att ta initiativ som medför att olagliga aktiviteter stoppas (artikel 9.3 och 9.4). När konventionen alltså talar om ”injunctive relief”, bör det i Sverige översättas till den förvaltningsprocessuella ordningen som råder. Hos oss blir det alltså fråga om möjligheten att begära verkställighetsförordnande och inhibition.¹⁰⁰

I Århuskonventionens handledning från 2013 förtydligas att tillgången till effektiva rättsmedel även inbegriper möjligheten till inhibition:

”Parties must ensure that the review bodies provide “adequate and effective” remedies, including injunctive relief as appropriate”. (...) “When initial or additional damage may still happen and the violation is continuing, or where prior damage can be reversed or mitigated, courts and administrative review bodies must be able to issue an order to stop or to undertake certain action. This order is called an “injunction” and the remedy achieved by it is called “injunctive relief” (...). “In practice, use of injunctive relief can be critical in an environmental case, since environmental disputes often involve future, proposed activities, or ongoing activities that present imminent threats to human health and the environment. In many cases, if left unchecked, the resulting damage to health or the environment would be irre-

⁹⁹EU-domstolen avgörande 15 januari 2013 i mål *Križan* C-416/10. <http://ow.ly/slfsn>

¹⁰⁰Darpö, J: Justitieombudsmannen, de närboende och miljön. Ur JO – lagarnas väktare. Riksdagstryckeriet 2009, sidan 78. <http://ow.ly/slWRm>

versible and compensation in such cases may be inadequate.”¹⁰¹

Föreningarna vill här framhålla att Naturvårdsverket i sitt beslut att bevilja tillstånd till jakt på 30 vargar anger att beslutet gäller utan hinder av att det överklagas enligt jaktförordningens 59 §. Jakten kan påbörjas en timme innan solens uppgång morgonen den 1 februari. Att beslutet fattas på detta vis uppställer ett allvarligt hinder för en effektiv prövning av beslutet.

Av de skäl som föreningarna anfört ovan måste det anses finnas tungt vägande skäl för att meddela inhibition av verkställigheten av Naturvårdsverkets beslut om licensjakt efter varg 2014.

3.2 Naturvårdsverkets beslut om licensjakt efter varg 2014

Naturvårdsverket beslutade den 19 december 2013 om licensjakt efter 30 vargar i fem revir i Dalarnas, Värmlands och Örebro län (bilaga 1).¹⁰² Jakten ska bedrivas mellan den 1 februari och den 15 februari 2014 eller till dess länsstyrelsen avlyser jakten. Spårning får dock ske dagen innan jaktstarten. I beslutet anges tio revir som möjliga för jakt, ur vilka länsstyrelserna ska utse fem revir till jaktområden.

Beslutet ställer som villkor för jakt att en jaktledare ska anmäla sig inför licensjakten, och att denne ansvarar för planering och ledning av jakten, samt information till deltagarna. Jaktledaren ansvarar också bland annat för att avbryta jakten när en varg fällts och anmäla detta till länsstyrelsen.

Efter en varg har fällts ansvarar jaktledaren för att vargen, skottplatsen och fallplatsen kan besiktigas av länsstyrelsens besiktningsman. Den flådda kroppen ska lämnas in av besiktningsmannen till Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) för obduktion och provtagning.

Beslutet innehåller också villkor om att jakten ska inriktas mot hela revir, om möjligt ska hela reviret tömmas. Ungdjur ska i möjligaste mån fällas före föräldradjur. Om en genetiskt viktig varg uppehåller sig i jaktområden ska länsstyrelsen omedelbart avlysa jakten i dessa områden.

3.2.1 Syftet med licensjakten

Det är angeläget att fastställa den närmare innebörden av syftet bakom beslutet om licensjakt, eftersom det bland annat inverkar bestämmande på bedömningen om myndigheten uppfyllt kravet i jaktförordningen 23 c § och art- och habitatdirektivet artikel 16.1 om att det inte finns någon annan lämplig lösning.

Syftet med licensjakten, såvitt föreningarna kan utläsa, är att minska förekomsten av varg i vissa områden för att minska konflikten mellan människa och varg och öka toleransen. Som grund för detta syfte stöder sig NV på riksdagsbeslutet från den 10 december 2013 i vilket uttalas att (1) *koncentrationen av varg i områden där populationen är som tätast ska minskas för att* (2) *be-*

¹⁰¹ The Aarhus Convention, An Implementation Guide, United Nations Economic Commission for Europe, 2013, sidan 209-210. <http://ow.ly/sljJv>

¹⁰² Naturvårdsverket, beslut om jakt efter varg 2014, den 19 december 2013, Ärendenr: NV-08512-13. <http://ow.ly/sjnAI>

gränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna att hålla tamdjur. (sidan 11).

Enligt föreningarnas mening måste beslutet förstås som det finns två nära hoplänkade syften bakom beslutet. Att minska koncentrationen i vargtäta områden är ett syfte i sig, som uppges bidra till det andra syftet att minska konflikten mellan människa och varg och öka toleransen genom att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheten att hålla tamdjur.

Att minskningen av koncentrationen av varg där populationen är som tätast är ett självständigt syfte framgår tydligt av verkets redogörelse i avsnittet om annan lämplig lösning, som räknar upp alternativa metoder att åstadkomma minskad förekomst av varg för sig – flytt och sterilisering. Någon annan lämplig lösning för att öka toleransen och begränsa de socioekonomiska konsekvenserna eller gynna tamdjurshållningen anges inte. Avsnittet avslutas med att det enligt verkets bedömning ”inte finns någon annan lösning för att minska vargstammens koncentration där den är som tätast än att bedriva licensjakt efter varg” (sidan 12).

I Naturvårdsverkets reviderade vargförvaltningsplan beskrivs en minskning av koncentrationen i vargtäta områden som ett självständigt syfte som kan bidra till flera olika andra syften, bland annat att minska de socioekonomiska konsekvenserna.¹⁰³

Det är möjligt att det är Naturvårdsverkets avsikt att se de två syftena som ett enda odelbart syfte, men föreningarna anser att det vore att sätta ramarna för prövningen alltför snävt. Däremot bör det beaktas att det finns en nära koppling mellan dem.

3.2.2 Likheter och skillnader mellan besluten om 2013 års jakt och 2014 års jakt

Beslutet om licensjakt efter varg 2014 har betydande likheter med det beslut om ”sektiv och riktad jakt efter varg 2014”¹⁰⁴ som Förvaltningsrätten undanröjde i maj 2013.¹⁰⁵

- Verket stödjer sig i båda besluten på jaktförordningen 23 c § och 23 d §, det vill säga licensjaksbestämmelserna.
- Verket hänvisar i båda besluten till undantagsregeln från förbud mot dödande av noggrant skyddade arter i art- och habitatdirektivet artikel 16.1 e) om selektiv insamling och förvaring av vissa exemplar i begränsad omfattning under strängt kontrollerade förhållanden. Man hänvisar inte till skyddsjaksbestämmelsen i 16.1 b) i något av besluten.
- Båda besluten innebär att samtliga vargar i ett antal utpekade revir utsatts för jakt, omfattande milsvida områden under en tid av året då det är som störst chans att snöförhållanden underlättar spårning.

¹⁰³ Naturvårdsverket, beslut om revidering av vargförvaltningsplanen, den 17 december 2013, Ärendenr: NV-07728-13. <http://ow.ly/sfCDy>

¹⁰⁴ Beslut om selektiv och riktad jakt efter varg 2013, Naturvårdsverket, beslut 30 januari 2013, Ärendenr: NV-01007-13. <http://ow.ly/s8APa>

¹⁰⁵ Förvaltningsrätten i Stockholm, dom den 2 maj 2013 i mål nr 2428-13. <http://ow.ly/sd79Y>

- En ansvarig jaktledare måste utses enligt båda besluten, som ska anmäla sig på verkets webbsida och länsstyrelsen. Jaktledaren ska planera, leda jakten och informera.
- Några krav på deltagarna i jakten ställs inte utöver vanlig jakträtt i något av besluten. Det krävs alltså inte någon särskild utbildning eller kontroll av jaktledaren eller deltagarna jämfört med reguljär jakt.
- Inga bindande krav utöver vad som gäller enligt lag ställs på själva jaktens utförande. Åtling, elektriska ljudkällor, fällor och andra fångstredskap är förbjudna
- Någon tillsyn över jakten krävdes inte, utöver den besiktningsman som ska tillkallas om varg skjutits och fällts. Ingen tillsyn på plats sker alltså under själva licensjakten enligt något av besluten, endast viss kontroll efter jakten i de fall jakten utmynnar i en fälld varg.

Det finns emellertid också ett antal skillnader av större och mindre betydelse mellan beslutet om licensjakt i januari 2013 (2013 års jakt) och det nu överklagade beslutet (2014 års jakt):

- 2014 års jakt omfattar 30 vargar, vilket är betydligt fler än de 16 vargar som verket beslutade om i föregående beslut.
- 2014 års jakt omfattar ett län mindre än 2013 års jakt, då licensjakt även skedde i Västmanlands län. Färre revir omfattas av jakten.
- Under 2013 års jakt var jakten begränsat till två vargar i varje revir skjutas och rekommendationen var att rikta jakten mot grupper om minst två vargar och fälla högst ett alfadjur i varje revir. Under 2014 års jakt finns inte någon sådan begränsning, inriktningen är att fälla samtliga vargar i reviren, företrädesvis ungdjur framför föräldradjur.
- Det nu överklagade beslutet hänvisar inte till någon vetenskaplig rapport liknande den rapport från Skandulv den 15 december 2012 som låg till grund för 2013 års jakt.
- De revir som omfattas av jakten preciseras inte för 2014 års jakt, utan bara tio ”möjliga” revir, ur vilka länsstyrelserna ska utse jaktområden. I det beslutet om 2013 års jakt lades fast att jakten gällde jakt i åtta namngivna revir ut.
- I det överklagade beslutet anges att jakten ska pågå från den 1 februari till och med den 15 februari ”eller till dess länsstyrelsen avlyser jakten”. Tillägget är nytt jämfört med föregående år, och innebär en oklarhet om hur länge jakten avses pågå i tid.
- I beslutet om 2013 års jakt var det uttalade syftet med jakten att minska inavelsgraden på kort sikt.¹⁰⁶ I beslutet om 2014 års jakt är syftet att minska tätheten i vargstammen för att minska socioekonomiska skador och underlätta tamdjurshållning.

Föreningarnas samlade bedömning är att det beslut vi nu överklagar i allt väsentligt liknar beslutet om 2013 års jakt. I de avseende besluten skiljer sig åt, rör det sig om skillnader som gör att det beslut vi nu överklagar är ännu mindre i överensstämmelse med det svenska och unionsrättsliga regelverket, särskilt det högre antal vargar som ska skjutas, bristen på vetenskapligt underlag och oklarheten om hur länge jakten ska pågå in i vargarnas parnings- och dräktighetstid.

¹⁰⁶ Beslut om selektiv och riktad jakt efter varg 2013, Naturvårdsverket, beslut 30 januari 2013, Ärendenr: NV-01007-13, sidan 12. <http://ow.ly/s8APa>

3.3 Vargens hotstatus och gällande rätt

Enligt svenska ArtDatabanken vid Sveriges Lantbruksuniversitet är vargen i Sverige kategoriserad i rödlistan som ”Starkt hotad” (bilaga 2).¹⁰⁷ ArtDatabanken tar fram och upprätthåller rödlistan på uppdrag av Naturvårdsverket, baserat på internationellt vedertagna kriterier från Internationella Naturvårdsunionen, IUCN. Även om rödlistan i sig inte har formell rättslig status, har ArtDatabankens hotklassificering legat till grund för ett antal avgörande av domstolar.¹⁰⁸

Medlemsstaterna är skyldiga att införliva de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att uppfylla art- och habitatdirektivet senast den 23 juli 1994. Sverige blev genom sin anslutning till EU den 1 januari 1995 skyldig att genomföra direktivet. Art- och habitatdirektivets regler om artskydd har införlivats i svensk rätt bland annat genom bestämmelser i artskyddsförordningen (2007:845), jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Naturvårdsverkets beslut innebär jakt på en art som omfattas av ett strikt skydd och är klassificerad som en prioriterad art enligt EU:s art- och habitatdirektiv artikel 12.1 och bilaga IV. Som huvudregel är det förbjudet att fånga eller döda varg i naturen. Det är dessutom förbjudet att avsiktligt störa arten, särskilt under parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Ett antal undantag till förbuden anges i artikel 16 art- och habitatdirektivet. Dessa undantag ska tolkas *restriktivt* enligt EU-domstolen.¹⁰⁹

I beslutet har verket hänvisat till undantaget i direktivets artikel 16.1 e). Undantag kan enligt artikel 16.1 endast göras förutsatt att ”det inte finns någon annan lämplig lösning” och att ”undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus”. Dessa krav måste båda uppfyllas var och en för sig.

Dessutom måste beslutet uppfylla de krav som anges i den undantagsregel som lagts till grund för licensjaktsbeslutet, artikel 16.1 e): ”För att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna”.

Varg omfattas av fridlysningsbestämmelserna i svenska artskyddsförordningen 4 §. Denna fredning gäller dock inte jakt enligt ett uttryckligt undantag i artskyddsförordningen 4 § sista st. Motsvarande bestämmelser från direktivet återfinns istället i jaktförordningen, utom förbudet mot avsiktliga störningar under parningstid m.m. – som av oklar anledning inte införlivats i jaktlagstiftningen.

¹⁰⁷ ArtDatabanken, *Canis lupus lupus*, varg, SLU 2013. <http://ow.ly/s7UjT>

¹⁰⁸ Se till exempel Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 augusti 2013 i mål nr M 10072-12 (sidan 8) och dom den 23 januari 2013 i mål nr. M4980-12 (sidan 3);

¹⁰⁹ EU-domstolens dom C 342/05, den 14 juni 2007 Europeiska kommissionen mot Republiken Finland, punkt 25. <http://ow.ly/smQ94>

3.4 Föreningarnas huvudsakliga invändningar mot beslutet om licensjakt

Föreningarna anför att Naturvårdsverkets beslut strider mot jaktförordningen 23 c § som föreskriver att licensjakt på varg endast får ske om det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Beslutet står dessutom i strid med art- och habitatdirektivets artikel 12 och 16 då verket inte angivit någon godtagbar grund som uppfyller direktivets undantagsregler och inte visat att andra lämpliga lösningar saknas. Det är inte visat på vetenskaplig grund att varg uppnått gynnsam bevarandestatus, och inte heller att jakten inte skulle försvåra uppnående gynnsam bevarandestatus.

Tvärtom innebär jakten på flera sätt allvarliga risker för populationen. Den beslutade licensjakten efterlever inte heller kraven på selektivitet och kontrollerade former som föreskrivs för den undantagsregel som verket tidigare grundat sina licensjaksbeslut på (artikel 16.1 e).

Föreningarna gör gällande att det inte går att bortse från inslagen av skyddsmotiv som gör att även undantagsregeln i direktivets artikel 16.1 b) bör ingå i prövningen, oavsett den rättsgrund Naturvårdsverkets angivit i beslutet. Därför bör även EU-domstolens uttalande i det Finska vargfallet (C 342/05) om kravet på att myndigheten måste *visa* att en preventiv jakt mot vargar verkligen medför att allvarliga skador kan minskas, undanröjas eller undvikas (punkt 42-43).

Föreningarna vill vidare göra gällande att det inte finns något stöd för att den lösning Naturvårdsverket beslutat om har åsyftad verkan, någon vetenskaplig underlagsrapport motsvarande den som verket redogjorde för i beslutet om riktad och selektiv jakt 2013 har inte redovisats i det överklagade beslutet. Naturvårdsverket har inte efterlevt de strikta krav om bevisning och noggrann motivering som EU-domstolens praxis föreskriver.

Sverige är förbundet att följa art- och habitatdirektivet. Det medför en skyldighet att uppnå eller upprätthålla vargen i gynnsam bevarandestatus i dess naturliga utbredningsområden.

Föreningarna gör slutligen gällande att beslutet om jakt kan innebära störningar av varg under parningstiden, om länsstyrelserna skulle låta licensjakten fortgå längre än den 15 februari, vilket i sig skulle strida mot art- och habitatdirektivet artikel 12.1.

3.5 Ingen annan lämplig lösning

En av förutsättningarna för licensjakt i jaktförordningen 23 c § och för undantag från förbudet mot att döda skyddade arter som stadgas i art- och habitatdirektivet artikel 16.1 första stycket, är att det inte finns någon annan lämplig lösning på det problem som ska lösas.

Enligt beslutet är som sagt syftet med jakten att (1) minska koncentrationen av varg i områden där populationen är som tätast för att (2) begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna att hålla tamdjur.

För det första vill föreningarna allvarligt ifrågasätta själva grunderna till den problembeskrivning som ligger till grund det syfte som angivits för jakten; att minska vargstammens koncentration. Detta förutsätter att vargstammens koncentration i sig är ett problem som måste lösas. Men Naturvårdsverket har inte hänvisat till något underlag som visar att just *koncentrationen* av varg skulle vara något problem eller att förekomsten av varg överhuvudtaget skulle ha några allvarligare konsekvenser vare sig för tamdjurshållning eller vad beträffar det mer diffusa begreppet ”socioekonomiska aspekter”.

Det finns däremot forskning som visar på motsatsen. Får är det tamdjur som oftast är föremål för angrepp från varg, men en studie från Viltskadecenter visar att det inte finns något samband mellan vargetablering och nedläggning eller nyetablering av fårbesättningar (bilaga 13).¹¹⁰ En annan forskarstudie från fakulteten för skogsvetenskap vid SLU, visar att förekomsten av varg inte påverkar markpriser (bilaga 14).¹¹¹ Således råder det stora tveksamheter om de problem Naturvårdsverket avser lösa med jakten verkligen är några allvarliga problem, liksom om de problem som trots allt finns inte kan lösas på annat sätt än genom licensjakt.

Föreningarna ifrågasätter även själva metoden att ”minska koncentrationen av varg i områden där populationen är som tätast” och vad denna kan tänkas resultera i förhållande till det uppgivna syftet att öka toleransen och förbättra möjligheterna till tamdjurshållning.

Vargar bildar gärna revir i närheten av existerande revir och i biotoper som av olika skäl passar vargar bra. Ett ur vargsynpunkt lämpligt revir besätts sannolikt med nya vargar igen vare sig det är önskvärt av människan eller inte. Ett ständigt förbisett faktum är dock att vargar, genom sin sociala organisation, har en inbyggd mekanism mot alltför hög täthet av antal individer inom ett visst område eftersom ett revir endast härbärgerar ett begränsat antal djur tillhörande samma familjegrupp. Det finns även en naturlig dynamik i detta sociala system då valpar förr eller senare vandrar ut från sitt födelseområde för att finna partners och bilda nya revir. Dessutom är dödligheten hög hos vargar (bland annat genom legal och illegal jakt) och revir splittras och bryts upp. På så vis finns fler eller färre vargar i ett och samma revir vid olika tidpunkter. För några år sedan spårades till exempel endast 3 vargar i Ockelboreviret året efter det att reviret härbärgerat som mest 10 vargar.

Det saknas också stöd i lagstiftningen för en jakt som syftar till att glesa ut koncentrationen av varg – eftersom den s.k. koncentrationen *i sig* inte är något problem som omfattas av undantagen i jaktlagstiftningen. Att vargar etablerar revir i närheten av varandra är en del av artens naturliga etableringsmönster som måste tolereras om det ska finnas varg i landet och inget som kan ”åtgärdas bort” genom att skjuta bort hela flockar med jämna mellanrum.

Utöver att syftet med metoden saknar stöd i lagstiftningen är det svårt att se att den kommer att leda till några bestående skillnader i vargtäthet i ett område som skulle påverka tamdjurnäringen positivt. Vargar etablerar sig inte slumpmässigt utan i för dem lämpliga områden och de

¹¹⁰ Karlsson, A; Karlsson, J; Eklund, A, Levin, A: Effekter av vargförekomst på antalet fårbesättningar i Värmlands och Örebro län, Viltskadecenter och SLU 2013. <http://ow.ly/snRao>

¹¹¹ Kvastegård E, Ericsson, G, Sandström, C; Vargen påverkar jakten, men inte markpriset, Fakta skog, SLU 2013. <http://ow.ly/snT7T>

flesta revir som skjuts bort torde snart besättas med nya vargar igen. Om syftet är att ”glesa ut” vargstammen på artificiell väg i artens kärnområden kommer det att kräva mer eller mindre kontinuerlig utrensning av vargrevir eftersom ”det åstundade syftet med en gles vargstam” strider mot artens naturliga etableringsmönster. Metoden förefaller vara såväl etiskt som biologiskt oförsvarlig, rimma illa med vargars sociala biologi och med en ansvarsfull förvaltning av en hotad art.

Föreningarna gör gällande att verkets redovisning av hur man anser att uppfylla kravet på andra lämpliga lösningar har anmärkningsvärt stora brister. För det första har verket endast redogjort för andra lämpliga lösningar när det gäller syftet att minska koncentrationen i vargtäta områden (flytt och sterilisering av vargar), men inte alls när det gäller begränsande av socioekonomiska konsekvenser eller förbättringar för möjligheterna att hålla tamdjur.

Frågor som vad effekterna blir av ett sådant ingrepp i vargstammens etablering, vad detta leder till för tamdjurshållningen, de socioekonomiska effekterna och därmed även för toleransen analyseras inte. Om nu toleransen verkligen primärt är förknippad med de effekter varg har på tamdjurshållningen, vilket det inte anges något stöd för i beslutet. Avsaknaden av svar på dessa frågor är naturligtvis en betydande brist i beslutet, med tanke på EU-domstolens uttalanden om att beslut som inte ”innehåller en noggrann och tillräcklig motivering beträffande avsaknaden av andra lämpliga lösningar strider mot artikel 16.1”.¹¹²

En handbok till svenska artskyddsförordningen som givits ut av Naturvårdsverket ger vägledning om hur reglerna om annan lämplig lösning ska tolkas vid dispens från förordningens förbud. Eftersom artskyddsförordningen och jaktförordningen införlivar exakt samma regler från art- och habitatdirektivets artiklar 12 och 16, bör uttalandet ha relevans även för verkets beslut om licensjakt.¹¹³

”Verksamhetsutövaren eller den som vill genomföra en åtgärd bör beskriva vilket problem som behövs lösas och sedan identifiera vilken åtgärd som kan lösa problemet och samtidigt ger den minsta påverkan på arten i fråga. Vilka olika alternativa lösningar till problemet som finns och hur de påverkar artens bevarandestatus bör ingå i en ansökan om dispens om det inte är uppenbart att det inte behövs. Om det finns andra lösningar bör det vara väl motiverat varför de inte är lämpliga. Alternativ kan handla om andra platser eller rutter för åtgärden, olika skalor eller typer av byggnationer samt alternativa åtgärder, processer och metoder. Med att ingen annan lämplig lösning finns bör avses att det är en sista utväg när ingen annan rimlig eller bättre lösning finns. Vad som är lämpligast bör avgöras på grundval av objektiva vetenskapliga och tekniska fakta. En lösning som är bättre för arten men som innebär ett nytt arbetssätt eller är besvärligare eller något dyrare kan inte ses som mindre lämplig. Åtgärden bör också begränsas så att den endast löser problemet, det vill säga att åtgärden inte görs mer ingripande än nödvändigt och dessutom innebär en så liten påverkan på artens status som möjligt.”

Föreningarna vill göra gällande att de andra lösningar för att minska koncentrationen av varg – eller de påstådda effekterna av koncentrationen - som angivits inte är tillräckligt väl redovisade

¹¹² EU-domstolens dom C 342/05, den 14 juni 2007 Europeiska kommissionen mot Republiken Finland, punkt 31. <http://ow.ly/smQ94>

¹¹³ Naturvårdsverket, Handbok för artskyddsförordningen del 1 – fridlysning och dispenser, 2009, sidan 35. <http://ow.ly/smQZH>

för att nå upp till den nivå som framgår av handledningen och EU:s praxis. Det finns andra lösningar som är bättre lämpade att uppfylla dessa syften, som innebär betydligt mindre ingrepp i vargstammen.

När det gäller alternativet flyttning av varg, menar verket att åtgärden är riskabel och stressande för varg, och därtill personalintensiv och dyr. Föreningarna är – och detta bör understrykas noga – kritiskt inställda även mot flyttåtgärder i det känsliga läge som vargpopulationen alltså befinner sig i. Inte desto mindre kan vi konstatera att det varit möjligt för verket att flytta vargar med gott resultat tidigare, inte minst det vargpar av östligt ursprung som våren 2013 flyttades från Tornedalen till Tiveden, där de nu fått ungar. Som framgår av Naturvårdsverkets handledning är det inte fråga om vilken åtgärd som är billigast och bekvämast för verket, utan den lösning som är bäst för arten.

I fall det (mot förmodan) skulle kunna visas i något eller några enstaka fall att just koncentrationen skulle visa sig var ett problem i händelse av att flera vargrevir i närheten av varandra skulle innebära en långvarig och ovanligt stor påverkan på tamdjursnäringen i ett område skulle en flytt möjligen kunna övervägas som en extraordinär åtgärd. Ett alternativ för vargflytt som Naturvårdsverket kunde ha övervägt är ett utbytesprogram med Finland, där vargstammen nästan halverats de senare åren.¹¹⁴ Naturvårdsverket har i redovisningar av regeringsuppdraget för genetisk förstärkning angivit att Finland varit tveksam till några större flyttningar av finska vargar till Sverige, bland annat eftersom landet själv har problem med en vikande vargstam. Ett utbytesprogram där vargar från vargtäta områden i Sverige byts mot obesläktade vargar i Finland ligger nära till hands, eftersom de svenska vargarna inte är inavlade i förhållande till den finska populationen (som har en mycket bredare genetisk bas). De finska vargarna skulle sedan, likt Tivedenvargarna, kunna flyttas till mindre vargtäta områden i Sverige. Därigenom skulle man också kunna förstärka de genetiska förutsättningarna för den svenska vargstammen.

Föreningarna vill dessutom anföra att det existerar ett antal väl kända åtgärder som Naturvårdsverket inte belyst, som möjligheten att förbättra information, höjd ersättning vid skada och förändringar av skyddsjaktsrutiner. Nedan anges några exempel på ytterligare lösningar som enligt föreningarnas mening skulle ha betydligt bättre förutsättningar för att begränsa eventuella socioekonomiska effekterna av varg och förbättra förutsättningarna för tamdjur.

Anpassning av jakt på älg kan kompensera bortfall på grund av vargrevir. En av anledningarna till att det kan uppstå socioekonomiska konsekvenser av ökad vargtäthet är att markägare och jakträttsinnehavare kan erfara att de inte kan fälla lika många älgar om området överlappar ett vargrevir. Sett ur nationellt eller regionalt perspektiv dödar vargstammen närmast marginella andelar av älgstammen, men enligt en kunskapsöversikt från Skandulv i december 2010, kan vargens jakt på älg bli kännbar för markägare på revirnivå, åtminstone om man inte tar hänsyn till effekten av kompenserande invandring av älg från angränsande områden.¹¹⁵ I en ny forsk-

¹¹⁴ Janson, E; Ruokonen, K; Kojola, I; Rise and fall of a wolf population: genetic diversity and structure during recovery, rapid expansion and drastic decline, *Molecular Biology*, 2012. <http://ow.ly/snEQ2>

¹¹⁵ Sand H, Liberg O, Aronson Å, Forslund P, Pedersen HC, Wabakken P, Brainerd S, Bensch S, Karlsson J och P Ahlqvist. Den Skandinaviska Vargen en sammanställning av kunskapsläget 1998 – 2010

ningsrapport visar emellertid en forskargrupp på hur man skulle kunna kompensera för detta bortfall genom att korrigera urvalet av vilka älgar som jagas vid älgjakten (bilaga 10).¹¹⁶ Vi vill också understryka att vargens påverkan på älgstammen inte är något skäl för undantag för jakt i art- och habitatdirektivet. Vad beträffar undantag 16.1 (a) finns potentiella situationer där sällsynt viltbråd lokalt kan vara hotat av mer allmänt förekommande rovdjur¹¹⁷, men det gäller inte den allmänt förekommande älgen i Sverige.

Förebyggande åtgärder för att skydda hundar. En annan allvarlig konfliktyta är att det förekommer att jakthundar blir dödade av vargar, främst på grund av att vargarna instinktivt uppfattar jakthundarnas närvaro som intrång i deras revir. Metoderna för att skydda jakthundar i vargrevir utvecklas allt mer, bland annat har olika former av skydd prövats (bilaga 11). Ett nytt initiativ från Viltskadecentrum är att anordna kurser för ägare till jakthundar, där hundarna övas i att inte följa vargspår. En del av problemet är nämligen att jakthundarna aktivt söker upp vargarna i reviren under löshunds jakt.¹¹⁸ I en nypublicerad bok ”Älgjakt med ledhund” av Björn Ahlstedt beskrivs hur man jagar älg med hund i band och undviker därmed risken för att hunden att bli vargdödad.¹¹⁹ Även om varg angrepp på jakthundar främst bör förebyggas är skydds jakt en mer adekvat åtgärd om en varg angripit oproportionerligt många jakthundar än licensjakt på vargar som aldrig angripit några jakthundar överhuvudtaget.

Förebyggande åtgärder för att skydda boskap. Metoderna för att skydda framförallt fårbesättningar mot varg angrepp utvecklas också (bilaga 12).¹²⁰ Kunskaperna om hur man stängslar på effektivaste sätt har förfinats, och handledningar och bidrag finns nu för detta. Rovdjursförbundet har verksamhet som innebär att föreningen hjälper till med stängsling i utsatta områden. Ersättningarna skulle dock kunna täcka en större del av kostnaden för arbete och underhåll av stängsel för större inhägnader i viss terräng där detta arbete kan vara omfattande. När det gäller fall av upprepade angrepp på tamdjur är även skydds jakt en mer adekvat åtgärd än licensjakt eftersom den kan riktas mot de skadegörande djuren och därmed också leda till ökad acceptans. Enstaka vargar har vid flera tillfällen stått för oproportionerligt många angrepp och tas en sådan varg bort minskar angreppen avsevärt. Flest och störst skador sker i områden där vargen är relativt nykomling, vilket på senare år varit fallet i Sörmland, Östergötland, Småland, och Skåne och Blekinge. Det har då handlat om någon/några enstaka vargar som kan ha orsakat upp till mellan 30 och 40 procent av de totala skadorna i landet ett enskilt år. Noteras bör att den nu aktuella jakten ska ske i områden där vargen varit etablerad längst i landet, där stängslingen är god och fungerar och där skadorna på tamdjur är relativt begränsade.

från det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv, Grimsö forskningsstation, SLU, 2010.
<http://ow.ly/sn0ye>

¹¹⁶ Jonzén, N; Sand, H et al. Sharing the bounty – Adjusting harvest to predator return in the Scandinavian human-wolf-bear-moose system, Ecological Modelling, 2013. <http://ow.ly/sn0Y7>

¹¹⁷ Dunér Karin, Falkenborn Advokatbyrå (2011). Promemoria till Naturvårdsverket, Analys av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet, 2011-09-28.

¹¹⁸ Förebyggande åtgärder mot viltskador på hundar, Viltskadecenters webbsida, <http://ow.ly/sn2mW>

¹¹⁹ www.adlibris.com/se/bok/algjakt-med-ledhund-9789175866505

¹²⁰ Förebyggande åtgärder mot viltskador på boskap, Viltskadecentrum's webbsida. <http://ow.ly/sn2NF>

Rovdjursalert. Länsstyrelsen i Värmland har startat en webbtjänst, ”Rovdjursalert”, där invånarna i länet kan anmäla sig i ett webbformulär om man vill ha utskick efter varje besiktigat angrepp av rovdjur på tamdjur i närområdet. Tanken är att omkringliggande tamdjursägare ska få möjlighet att öka sin beredskap för att undvika ytterligare angrepp i området.¹²¹

Dessa och andra åtgärder som nämns i underlagen är bättre lämpade att uppnå de angivna syftena bakom licensjaksbesluten. Enligt föreningarnas mening har Naturvårdsverket inte förebordat något underlag som kan visa att den beslutade licensjakten verkligen leder till minskade socialekonomiska konsekvenser.

Naturvårdsverket har bett Länsstyrelserna utse vilka vargrevir som kan vara lämpliga för jakt utifrån följande aspekter: genetisk status, tätheten av vargbestand, samt socio-ekonomiska konsekvenser. Av Länsstyrelsernas underlag att döma har myndigheterna haft en viss möda att finna några så kallade socio-ekonomiska effekter att lyfta fram eller kvantifiera i större mängder som motiv för jakt på vargflockarna. Eftersom syftet med jakten, enligt Naturvårdsverket, är att ”begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna att hålla tamdjur” är detta en allvarlig svaghet. Dessutom torde det innebära att det egentliga syftet med jakten torde förskjutas från detta huvudsyfte till att primärt uppfylla de andra två uppgivna kriterierna; nämligen att skjuta vargar med lägre genetisk status samt vargar som uppehåller sig i revir som ligger i nära anslutning till andra revir.

Underlagen från länsstyrelsen visar att de vargrevir som valts ut för jakt inte gett upphov till annat än förhållandevis mycket begränsade angrepp på boskap och hundar. Värmlands länsstyrelse har inte preciserat vilka skador som kan knytas till de fem revir som utpekats som möjliga för licensjakt, utan skriver ”[v]ad gäller skadebild så är det inget känt revir som utmärker sig särskilt”.¹²² I de socioekonomiska effekter som uppges hänsyn har tagits till, men som inte anges specifikt, noterar vi att ”påverkan på älgförvaltningen” ingår. Trots att man inte kunnat beskriva vad man avsåg med socioekonomiska effekter och hur dessa berör reviren utsåg Länsstyrelsen i Värmland åtta revir, av totalt 15 i länet, som lämpliga för jakt enligt de anvisade kriterierna. Vi finner avsaknaden av konkretisering gör att yttrandet är direkt olämpligt som underlag för licensjakt.

Örebro läns länsstyrelse har fått tre revir tilldelade i beslutet, varav Kindlareviret inte har inneburit några skador på tamdjur alls under vare sig 2012 eller 2013, dessutom uppges specifikt att det finns relativt få tamdjursbesättningar i området, vilket för övrigt uppges gälla även för Villingbergsreviret. Det senare reviret har noterats för fem angrepp under 2013 (varav tre emellertid utanför reviret, vilket gör det osäkert om det verkligen var de vargarna som nu finns i reviret). I Hedbynreviret har ett angrepp på en fårbesättning noterats av en fjolårsvalp från reviret, som dock sköts av tamdjursägaren med stöd av jaktförordningen 28 §.¹²³ Enligt länsstyrelsens

¹²¹ www.lansstyrelsen.se/varmland/Sv/djur-och-natur/rovdjur/Pages/rovdjursalert.aspx

¹²² Länsstyrelsen Värmland, Samråd om Licensjakt efter varg 2014, yttrande 2013-12-13, referens 218-8057-2013, sidan 2; (Länsstyrelsernas yttranden samlade i ett dokument på länken <http://ow.ly/sfFe0>).

¹²³ Länsstyrelsen Örebro län, yttrande 2013-12-13, Dnr: 218-7171-2013, bilaga 1 och 2 till yttrandet (alla länsstyrelsernas yttranden finns samlade i ett dokument på länken <http://ow.ly/sfFe0>).

redogörelse förefaller dessa tre revir inte främst ha setts ut på basis av socioekonomiska faktorer, utan snarare på basis av de övriga två kriterierna.

I samrådsyttrandet från Dalarnas länsstyrelse framgår att det skett ett angrepp på frigående shetlandspionyer i Äppelboreviret och ett angrepp på får i Aamäckreviret, då flera får dödades. I det senare fallet rörde det sig emellertid om andra vargar än de som nu uppehåller sig i reviret.¹²⁴ Länsstyrelsen i Dalarna uppger sig inte ha underlag för att bedöma de socioekonomiska effekterna av reviren.

Det är svårt att se att avskjutning av vargar i dessa revir skulle innebära några särskilt omfattande inverkan på s.k. socioekonomiska faktorer och tamdjurshållningen, det rör sig uppenbarligen om revir som inte utmärker sig i skadestatistiken.

Sammanfattningsvis anför föreningarna att det finns andra lämpliga lösningar som på bättre sätt kan uppfylla de syften Naturvårdsverket angivit. Föreningarna menar att mycket talar för att licensjakten på 30 vargar inte kommer att ha den avsedda effekten, och att verkets redovisning av andra lämpliga lösningar inte når de krav som uppställs i direktivet, EU-domstolens praxis och Naturvårdsverkets egen handledning. Det finns till yttermera visso flera andra lösningar som bättre skulle uppfylla de angivna syftena.

3.6 Försvårande av uppnående av gynnsam bevarandestatus

Naturvårdsverket hävdar i beslutet att ”den svenska vargstammen kan beskattas i den omfattning som följer av detta beslut utan att upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus försvåras” (sid 13). Verket presenterar ingen som helst vetenskaplig analys eller underlag som visar att jakt på dessa 30 vargar inte påverkar vargstammens möjligheter att uppnå en gynnsam bevarandestatus, trots att det är det grundläggande kravet i både direktivet och jaktförordningen. Det är allvarligt, eftersom verket enligt fast praxis från EU-domstolen har den fulla bevisbördan för att ett undantag från förbudet mot jakt i art- och habitatdirektivet kan göras på vetenskaplig grund.

Naturvårdsverket uppger i beslutet att ”I ovan nämnda proposition (a.a. s. 40) gör regeringen följande bedömning gällande vargens bevarandestatus:

”Mot bakgrund av att referensvärdena för populationsstorlek och utbredningsområde är uppnådda, av den starka populationsutvecklingen, av den förbättrade genetiken med minskad inavelsgrad och ökad genetisk variation, av den lyckade genetiska förstärkningen samt av en tillräcklig invandringstakt av vargar från Finland och Ryssland bedömer regeringen att vargen har en gynnsam bevarandestatus i Sverige.”

Vi kommer att återkomma med mer detaljerade kommentarer till den bedömning av vargens bevarandestatus som Naturvårdsverket stöder sig på, men lämnar här några övergripande kommentarer. Att det finns ett *politiskt* beslut om att referensvärdena för varg är uppnådda är dessvärre inte detsamma som att det finns en *vetenskapligt och rättsligt* betryggande grund för detta. Föreningarna har som anmälände part på nära håll kunnat följa EU-kommissionens kon-

¹²⁴ Länsstyrelsen Dalarnas län, yttrande 2013-12-13, Dnr: 218-12271-2013, sidan 2 (samtliga samrådsyttrandanden från länsstyrelsen finns samlade i ett dokument på länken <http://ow.ly/sfFe0>).

flikt med den svenska regeringen om vargförvaltningen sedan 2010. En betydande andel av regeringens resonemang och utsagor om vargförvaltningen och regelverket har underkänts av Kommissionen. Enligt vår bedömning är varken referensvärdet för vargens populationsstorlek eller utbredningsområde uppnådda.

Populationsstorlek: Naturvårdsverket har ända fram till dess att riksdagen fattade beslut om den senaste rovdjurspropositionen (Prop. 2012/13:191) i december 2013, bedömt att vargens bevarandestatus inte är gynnsam. I beslutet om licensjakt efter varg 2013 (sid 12-13) uppgav Naturvårdsverket ”att den nu beslutade jakten under alla omständigheter inte riskerar att förvärpa den ogynnsamma bevarandestatusen eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus”.¹²⁵ I samma beslut uppges (sid 9) anges att ”Det totala antalet vargar i Skandinavien under vintern 2011-2012 uppskattades till mellan 260 och 330 vargar”. Av detta förstås att Naturvårdsverket vid denna tidpunkt inte bedömde att en vargstam på mellan 260 och 330 individer hade uppnått gynnsam bevarandestatus. Det rimmar illa med att vargpopulationen något halvår senare skulle ha uppnått gynnsam bevarandestatus vid en storlek på 270 individer.

Utbredningsområde: Eftersom tillräcklig genetisk konnektivitet med obesläktade vargar krävs för att vargstammen ska bli genetiskt livskraftig är en sådan konnektivitet en förutsättning för att gynnsam bevarandestatus ska kunna uppnås. Detta innebär, som riktlinje, en omfattande immigration i en storleksordning på omkring minst 1 varg per år enligt Rymans o Laikres (2009)¹²⁶ och Forslunds (2010) simuleringar.¹²⁷ Då det saknas vargetableringar liksom varg på det hela taget inom hela renskötselområdet förväras möjligheterna till en naturlig genetisk kontakt i så hög grad att förhållandet allvarligt försvårar vargstammens möjligheter att uppnå gynnsam bevarandestatus. Vargen har därför inte uppfyllt referensvärdet för utbredningsområdet eftersom detta område enligt art- och habitatdirektivet ska vara av sådan beskaffenhet att gynnsam bevarandestatus kan uppnås.

Den skandinaviska vargpopulationen har, tvärtemot vad som anges i beslutet inte uppnått en gynnsam bevarandestatus, utan utgör tvärtom ett alltför litet antal för att kunna anses som en livskraftig stam. Den panel av internationella forskare som knöts till rovdjursutredningen, rekommenderade 700 vargar i Sverige under förutsättning att vargstammen har tillräcklig genetisk kontakt med en större sammanhängande vargpopulation i flera länder. Rovdjursutredningen föreslog 450 vargar som ett provisoriskt värde för gynnsam bevarandestatus i Sverige, i avvaktan på att de genetiska förstärkningsåtgärderna som då fanns på agendan skulle få genomslag i populationen.¹²⁸ Naturvårdsverket kom själv fram till 380 vargar som minimum för gynnsam beva-

¹²⁵ Beslut om selektiv och riktad jakt efter varg 2013, Naturvårdsverket, beslut 30 januari 2013, Ärendenr: NV-01007-13. <http://ow.ly/s8APa>

¹²⁶ Ryman, N. and Laikre, L. (2009). Review av genetiskt kunskapsläge och bevarande-genetisk status hos dagens svenska vargpopulation. In Liberg, O., et al. 2009. Förslag till åtgärder för att stärka den genetiska situationen för den svenska vargstammen. Redovisning av regeringsuppdrag (Dnr 429-8585-08), rapport från Naturvårdsverket.

¹²⁷ Forslund, P. (2010). Delredovisning av uppdrag rörande rovdjursförvaltningen (dnr 235-3697-10); Naturvårdsverket.

¹²⁸ Mål för rovdjuren, SOU 2012:22.

randestatus i ett tillägg till vargförvaltningsplanen så sent som hösten 2012;¹²⁹ under förutsättning att minst 7 obesläktade vargar tillkom per tioårsperiod – utöver de planerade ”högst 20 obesläktade vargar” som riksdagen beslutat skulle tillföras till 2014.

Den nuvarande svenska populationen grundar sig på endast fem individer (sju med de två nyligen invandrade vargarna som flyttats och bildat revir i Tiveden), vilket medfört att allvarliga genetiska inavelsproblem uppstått. I genomsnitt har vargarna i Sverige en inavelsgrad som motsvarar avkomma från helsyskon (0,24 jämfört med 0,25). Det bör nämnas att Rovdjursutredningen föreslog en målsättningen om inavelsgrad på 0,1 för att uppnå gynnsam bevarandestatus.¹³⁰

Vargen är i princip helt utestängd från den norra halvan av landet (renskötselområdet som utgör 54 procent av landets yta), eftersom arten enligt politiska beslut inte får etablera sig i området. Det medför också att i princip (vi känner till få, om några, undantag) alla vargar som uppträder i den norra delen av landet skjuts i skydds jakt.

Hela den norra halvan av landet är därför, förutom enstaka och tillfälliga individer, helt vargtomma.

Detta förhållande utgör själva grundorsaken till vargstammens svåra genetiska belägenhet och innebär också betydande svårigheter att åstadkomma det helt nödvändiga genetiska utbytet mellan vargar från den skandinaviska delpopulationen och andra vargpopulationer i öster. Immigrationsbehovet är stort enligt de simuleringar som gjorts av Ryman och Laikre (2009)¹³¹ samt Per Forslund (2010)¹³² och den faktiska genetiska kontakten av *effektiv* immigration (immigrerade vargar som reproducerar sig) är otillräcklig, oregelbunden och slumpartad.

Den svenska vargstammen är därför genetiskt sårbar och svag och en omfattande licensjakt kan medföra betydande risker för vargens fortbestånd, se bilaga 5.¹³³

Någon närmare analys av vilka skadliga effekter en avlivning av cirka 7 procent av den svenska vargstammen som Naturvårdsverket anger i beslutet, står inte att finna vare sig i beslutet eller i underlagsrapporten. En problematik som inte finns belyst alls är vilka risker en minskad ökning i individantal kan medföra för den känsliga stammen.

Att det saknas analys i dessa delar är allvarligt, eftersom en begränsning av vargstammens låga numerär påskyndar en inavelsökning i avsaknad av den genetiska förstärkning som Naturvårds-

¹²⁹ Komplettering till förvaltningsplanen för varg, Populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige, Naturvårdsverket 18 oktober 2012, Ärendenr: NV-05385-11. <http://ow.ly/s8uTE>

¹³⁰ Rovdjurens bevarandestatus, delbetänkande av Rovdjursutredningen, SOU 2011:37, sidan 33 och 43.

¹³¹ Ryman, N. and Laikre, L. (2009). Review av genetiskt kunskapsläge och bevarande-genetisk status hos dagens svenska vargpopulation. In Liberg, O., et al. 2009. Förslag till åtgärder för att stärka den genetiska situationen för den svenska vargstammen. Redovisning av regeringsuppdrag (Dnr 429-8585-08), rapport från Naturvårdsverket.

¹³² Forslund, P. (2010). Delredovisning av uppdrag rörande rovdjursförvaltningen (dnr 235-3697-10); Naturvårdsverket.

¹³³ ”Hunting to reduce wolf numbers in Sweden is currently not in line with national and EU policy agreements and will make genetically based FCS criteria less achievable for this species”. Laikre, L; Jansson, M; Allendorf, F; Jakobsson, S, Ryman, N: Hunting Effects on Favourable Conservation Status of Highly Inbred Swedish Wolves, Conservation Biology, 2012. <http://ow.ly/scWIR>

verket säger sig inte kunna åstadkomma inom någon rimligt tidsutdräkt. Även om det invandrade och flyttade Tivedenparets valpar högst sannolikt kommer att bidra till att ytterligare sänka inaveln inom den närmaste framtiden, är denna minskning enbart tillfällig, och inaveln kommer att stiga igen så fort effekterna klingar av. Detta framgår tydligt av de simuleringar av Ryman och Laikre (2009) samt Per Forslund (2010) som vi tidigare hänvisat till.

Om därtill de utlovade åtgärderna för genetisk förstärkning uteblir eller försenas ytterligare, blir effekten på populationen negativ.

Att den framtida immigrationen är mycket osäker visas av endast fyra invandrande vargar lyckats nå fram till att reproducera sig i Sverige de senaste 20 åren. Försöken med inplantering av valpar från djurparkerna har som beskrivits ovan i bakgrundsavsnittet övergivits åtminstone under 2014.

De överklagande föreningarna vill här särskilt peka på den fasta rättspraxis i EU-domstolen som säger att undantag enligt artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet endast får ske om det finns vetenskapligt hållbara underlag för att detta kan ske utan att förutsättningarna överträds. Bristen på vetenskapliga underlag till beslutet är allvarligt, och kan innebära att effekterna på ett framtida uppnående av gynnsam bevarandestatus missbedöms. Effekterna på bevarandestatus måste dessutom ses i relation till Naturvårdsverkets övriga förvaltning av vargstammen.

Sammanfattningsvis har inte Naturvårdsverket visat att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Populationen måste enligt organisationernas mening ha uppnått eller åtminstone vara nära en gynnsam bevarandestatus innan ett undantag enligt artikel 16 art- och habitatdirektivet i ett fall som detta kan bli tillämpligt. När jakten avser en så pass känslig population måste möjlighet till undantag tolkas ytterst restriktivt.

Organisationerna anser med hänvisning till ovanstående att beslutet om jakt i detta läge innebär ett allvarligt tillbakasteg i utvecklandet av en livskraftig vargstam i Sverige. Beslutet är taget i strid med art- och habitatdirektivet då det inte är visat att villkoren för undantag från förbudet mot vargjakt i artikel 16 art- och habitatdirektivet är uppfyllda.

Begränsad mängd

Föreningarna gör gällande att jakt på 30 vargar i sig inte kan anses vara en ”begränsad mängd” enligt undantagsregeln i direktivet 16.1 e). Det är till yttermera visso nästan dubbelt så många vargar som Förvaltningsrätten fann för många i domen i maj 2013. Om verkets beräkningar stämmer, omfattar jakten 7 procent av vargstammens individer. Det är en avgjort större andel av populationen än förra beslutet om licensjakt.

Enligt Naturvårdsverkets handbok till artskyddsförordningen 2009, ska begränsningen till ”begränsad mängd” anges följande:¹³⁴

¹³⁴ Naturvårdsverket, Handbok för artskyddsförordningen del 1 – fridlysning och dispenser, 2009.
<http://ow.ly/smQZH>

”Med begränsad mängd bör avses i förhållande till artens populationsnivå och dess bevarandestatus. Det är inte tillåtet att så många exemplar tas att det får en negativ effekt på artens population i kvantitativa eller kvalitativa termer. Om det kan bevisas att dispensen får en positiv eller neutral effekt på populationens status kan dispens medges. Beträffande dispenser för jakt på fåglar enligt jaktlagstiftningen har Kommissionens vägledning angett riktlinjer hur begreppet begränsad mängd bör tolkas. Där framgår att ett uttag som motsvarar ca 1 procent av artens årliga dödlighet kan accepteras för insamling och förvaring.

Föreningen gör gällande att licensjakt på 30 vargar kommer att innebära en kraftigt negativ effekt både kvalitativt och kvantitativt. Uttaget övergår även den årliga mortaliteten med betydligt mer än 1 procent.

Den årliga dödligheten bland vargar varierar. Enligt Skandulvs kunskapsöversikt har man konstaterat en årlig mortalitet bland sändarförsedda vargar i genomsnitt på $26,3 \pm 7,2$ procent per år. Bland revirhävande vuxna djur har man konstaterat en dödlighet på 20,4 procent.¹³⁵

Utifrån ovanstående siffror (1 procent av 26,3 procent respektive 20,4 procent) ger en enkel beräkning att en procent av vargens årliga dödlighet ligger någonstans mellan 0,20 procent och 0,26. En jakt på 7 procent av den svenska vargpopulationen blir därmed cirka 27-35 gånger högre än en procent av den årliga dödligheten.

3.5 Selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden

Följande tolkning av ”selektivt” och ”strängt kontrollerade former” anges i Naturvårdsverkets handledning till artskyddsförordningen:¹³⁶

”Med strängt kontrollerade former avses att myndigheten som ger dispens måste vara mycket tydlig med vad dispensen avser i fråga om antal exemplar, vilka exemplar (kön, ålder med mera), plats och hur insamlingen får gå till. Metoderna som ska användas för insamlingen bör vara precisa och selektiva samt genomföras av dokumenterat kunniga personer. Med selektivt bör avses att åtgärden riktar sig mot och endast påverkar en art samt att metoden ska vara avsedd för infångande av enskilda individer”.

Naturvårdsverkets beslut innebär enligt föreningarnas mening att den beslutade licensjakten inte kommer att ske selektivt och inte heller under strängt kontrollerade former, vilket strider mot Jaktförordningen 23 c § och även mot undantagsregeln i art- och habitatdirektivet 16.1 e).

I beslutet anges att jakten företrädesvis ska inriktas på ungdjur. En sådan selektivitet är naturligtvis inte möjlig då man valt att genomföra jakten som licensjakt som allmänheten kan delta i. Vargarna är i praktiken oftast helt omöjliga att skilja från varandra i fält. De klagande organisationerna finner därför att Naturvårdsverket inte utformat jakten på det sätt som bäst skulle ha genomdrivit den avsedda effekten, vilken man kunde ha gjort genom en planerad jakt med länssty-

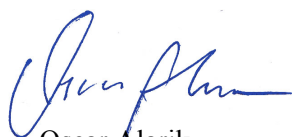
¹³⁵ Sand H, Liberg O, Aronson Å, Forslund P, Pedersen HC, Wabakken P, Brainerd S, Bensch S, Karlsson J och P Ahlqvist. Den Skandinaviska Vargen, en sammanställning av kunskapsläget 1998 – 2010 från det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv, Grimsö forskningsstation, SLU, 2010. <http://ow.ly/sn0ye>

¹³⁶ Naturvårdsverket, Handbok för artskyddsförordningen del 1 – fridlysning och dispenser, 2009, sidan 33-34. <http://ow.ly/smQZH>

relsernas professionella yrkesjägare. Det är tydligt att andra bevekelsegrunder bakom jakten än vargstammens bästa givit genomslag i hur denna utformats.

Just ett okänt antal oregistrerade personer ska delta i jakten innebär också problem med lagens krav på kontrollerade former. Inga myndigheter kommer att följa licensjakten på nära håll, den kommer att ske på en mångfald platser samtidigt i flera län, utan krav på deltagande från myndigheter. Ingen vet hur många jägare som kommer att delta, och inte heller var de kommer att jaga. Endast jaktledaren behöver anmäla sig.

Dag som ovan

Oscar Alarik
Naturskyddsföreningen

Ann Dahlerus
Svenska Rovdjursföreningen

Tom Arnbom
WWF Sverige

Bilagor:

1. Naturvårdsverket beslut om licensjakt 2014, 2013-12-19, Ärendenr: NV-08512-13. <http://ow.ly/sjnAI>
2. ArtDatabanken, artefaktablad *Canis lupus lupus*, varg, SLU 2013. <http://ow.ly/s7UjT>
3. Svensson, L; Wabakken, P et al. Varg i Skandinavien och Finland Slutrapport från inventering av varg vintern 2012-2013, Skandulv, september 2013. <http://ow.ly/sj2gU>
4. Forsberg, P; Delredovisning av uppdrag rörande rovdjursförvaltningen (dnr 235-3697-10), SLU, augusti 2012. <http://ow.ly/s8yat>
5. Laikre, L; Jansson, M; Allendorf, F; Jakobsson, S, Ryman, N: Hunting Effects on Favourable Conservation Status of Highly Inbred Swedish Wolves, *Conservation Biology*, 2012. <http://ow.ly/scWIR>
6. Chapron, G; Kjellander, P et al., Misuse of Scientific Data in Wolf Policy, *Science*, 29 mars 2013. <http://ow.ly/sd07Y>
7. Rääkkönen, J; Vucetich, J; et al., What the Inbred Scandinavian Wolf Population Tells Us about the Nature of Conservation, *PLOS One*, juni 2013. <http://ow.ly/sd26w>
8. Lind, E & Lind, J et al., Inläga angående licensjakt på varg 2013-11-25. <http://ow.ly/sjr8C>
9. Hansen, M, Brev till Ann Dahlérus, 22 december 2013. <http://ow.ly/sjtZp>
10. Jonzén, N; Sand, H et al. Sharing the bounty – Adjusting harvest to predator return in the Scandinavian human-wolf-bear-moose system, *Ecological Modelling*, 2013. <http://ow.ly/sn0Y7>
11. Förebyggande åtgärder mot viltskador på hundar, Viltskadecenters webbsida. <http://ow.ly/sn2mW>
12. Förebyggande åtgärder mot viltskador på boskap, Viltskadecentrums webbsida. <http://ow.ly/sn2NF>

13. Karlsson, A; Karlsson, J; Eklund, A, Levin, A: Effekter av vargförekomst på antalet fårbesättningar i Värmlands och Örebro län, Viltskadecenter och SLU 2013. <http://ow.ly/snRao>
14. Kvastegård E, Ericsson, G, Sandström, C; Vargen påverkar jakten, men inte markpriset, Fakta skog, SLU 2013. <http://ow.ly/snT7T>